

ULOGA I ZNAČAJ PLAVE ZASTAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ S POSEBNIM OSVRTOM NA GRAD POREČ

Valentić, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:569455>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

ENA VALENTIĆ

ULOGA I ZNAČAJ PLAVE ZASTAVE U REPUBLICI
HRVATSKOJ S POSEBNIM OSVRTOM NA GRAD POREČ

ZAVRŠNI RAD

KARLOVAC, 2019.

Ena Valentić

**ULOGA I ZNAČAJ PLAVE ZASTAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ S
POSEBNIM OSVRTOM NA GRAD POREČ**

Završni rad

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

POSLOVNI ODJEL

STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Kolegij: Turizam i okoliš

Mentor: dr.sc. Draženka Birkić, viši predavač

Matični broj studenta: 0621612014

Karlovac, lipanj 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. PLAŽE KAO OSNOVNI MOTIV TURISTIČKIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	3
3. PROGRAM PLAVE ZASTAVE U SVJETSKIM RAZVOJIMA	6
3.1. Povijest programa.....	6
3.2. Ciljevi programa i simbol.....	7
3.3. Glavni kriteriji za plaže i marine.....	9
3.4. Pozitivni učinci Plave zastave na zaštitu okoliša	13
4. PROGRAM I KRITERIJI PLAVE ZASTAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
4.1. Povijest programa i udruga <i>Lijepa naša</i>	15
4.2. Kriteriji Plave zastave za plaže i marine u Hrvatskoj	16
4.3. Učinci implementacije Plave zastave za zaštitu okoliša u Hrvatskoj.....	24
4.4. Važnost edukacije i informiranja o pozitivnim učincima međunarodne ekološke oznake Plava zastava	26
5. ANALIZA BROJA DODIJELJENIH PLAVIH ZASTAVA ZA PLAŽE I MARINE U REPUBLICI HRVATSKOJ	29
5.1. Fizički pokazatelji u kretanju broja Plavih zastava za marine i plaže u Hrvatskoj od 1998. do 2018.....	29
5.2. Prostorni raspored Plavih zastava za marine i plaže u Hrvatskoj u 2019. godini	31
5.3. Usporedba Hrvatske s odabranim konkurentnim zemljama.....	34
6. PLAVA ZASTAVA NA PRIMJERU GRADA POREČA.....	36
7. ZAKLJUČAK	43
LITERATURA.....	47
POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA	49

SAŽETAK

U Hrvatskoj turizam utječe na cjelokupan gospodarski razvoj zemlje. Stoga se osmišljavaju različite strategije razvoja turističke ponude i potražnje. Budući da je suvremeno društvo pogođeno globalnim ekološkim i klimatskim promjenama, sve veća pozornost usmjerava se na održivi razvoj turizma u skladu sa zaštitom okoliša. Brojne zemlje provode posebne oblike turizma kako bi privukle turiste. Plaže predstavljaju glavni turistički resurs Hrvatske. Da bi plaže bile što uređenije i njihovo upravljanje što kvalitetnije osmišljene su brojne ekološke aktivnosti i programi. Primjer jednoga poznatoga međunarodnog i ekološkog programa je Plava zastava. Iako je projekt Plava zastava kod nas relativno „mlada pojava“, označuje kvalitetno razrađen sustav gospodarenja obalnim područjem.

To se ponajviše prepoznaje u promicanju održivog razvoja kroz stroge kriterije u kvaliteti vode, obrazovanja, upravljanja okolišem te pružanjem brojnih usluga. Oznaka Plave zastave doprinosi podizanju opće razine osviještenosti čovjeka o potrebi zaštite okoliša u suvremenom društvu. Važnost projekta Plava zastava u Republici Hrvatskoj odražava se na poboljšanju kvalitete postojećih usluga i poštivanju kriterija o upravljanju plažama i marinama od strane pružatelja usluga. Očuvane plaže i opremljene marine predstavljaju visoko kvalitetne turističke proizvode. Plava zastava pridonosi jačanju gospodarenja obalnim područjem, odnosno porastu poslovne uspješnosti te turističkom procvatu naše zemlje. U Istarskoj županiji, već dugi niz godina, najviše plaža nagrađeno je međunarodnom oznakom Plave zastave. Čak 1/4 od ukupnog broja Plavih zastava u Hrvatskoj nalazi se u istarskoj županiji odnosno gradu Poreču.

Ključne riječi: održivi razvoj turizma, međunarodni ekološki program Plava zastava, kriteriji vrednovanja

SUMMARY

Tourism in Croatia also affects the economic development of the country. Therefore, different strategies are being developed to strengthen the tourist demand for our country. Since contemporary society has been hit by global ecological and climate change, more attention is being paid to the sustainable development of tourism, in the preservation and protection of the environment in tourism itself. Therefore, tourist destinations are carrying out programs to attract tourists. Beaches represent the main tourist resource of Croatia. In order to make the beaches as beautiful as possible and to manage them as well, various ecological activities and programs are designed. An example of a well-known international and ecological program is the "Blue Flag". Although the "Blue Flag" project is a relatively "young phenomenon", it means a well-crafted coastal management system.

This is well recognized in promoting sustainable development through strict criteria in water quality, education, environmental management and the provision of numerous services. The meaning of "Blue Flag" contributes to raising the general level of awareness of the need for environmental protection in the modern society. The significance of the "Blue Flag" is reflected in improving the quality of existing services and also, improving the respect for managing the beaches and marinas by service providers. Preserved beaches and equipped marinas represent high quality tourist products. The "Blue Flag" also contributes to the strengthening of coastal zone management apropos the growth of business success and tourism boom of our country. In the Istrian County, for many years, the highest beach was awarded with the international flag of the Blue Flag. Even 1/4 of the total number of Blue Flags in Croatia are in Istra County, in the City of Porec.

Keywords: sustainable development in tourism, international ecological program "Blue flag", criteria evaluation

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovog završnog rada je definiranje važnosti programa Plave zastave u Republici Hrvatskoj s ciljem unaprjeđenja stanja na hrvatskim plažama. Uz to što za velik broj stanovnika obalnih područja odlazak na plaže, aktivnosti na plažama, pa čak i relativno pasivna vizualna komunikacija s plažom često predstavljaju sastavni dio života, plažni prostor zasigurno predstavlja sigurni, visoko kvalitetni prirodni rekreacijski resurs u kojemu mogu podjednako uživati različite dobne i/ili psihografske skupine. U tom smislu, čak i neovisno o njihovom turističkom potencijalu, na plaže se sve više gleda kao na visokovrijedan društveno - ekonomski, ali i ekološki resurs koji podrazumijeva učinkovito upravljanje osobito uslijed njegove sve veće ugroženosti raznim potencijalno štetnim utjecajima, uzrokovanih kako prirodnim, tako i ljudskim djelovanjem. Rad je usmjeren na proučavanje utjecaja Plave zastave na očuvanje i zaštitu plaža u Republici Hrvatskoj, a cilj jest ustanoviti ulogu i značaj Plave zastave u zaštiti okoliša i u kojoj mjeri doprinosi kvaliteti ponude na hrvatskim morskim plažama. Istaknut će se glavni kriteriji za plaže i marine, koje je nužno poštivati da bi određene plaže i marine mogle istaknuti Plavu zastavu. Definirat će se simbolika i ciljevi Plave zastave u očuvanju okoliša i pružanja različitih usluga za privlačenje turista. Kao primjer dobre prakse istražiti će se upravljanje plažama grada Poreča koji dugi niz godina ima značajan broj istaknutih Plavih zastava.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U izradi završnog rada korištena je metoda prikupljanja podataka za stolom „Desk Research“, odnosno analiza sekundarnih podataka. Korištena je stručna i znanstvena literatura relevantna za područje teme rada, internetske stranice koje se bave istom tematikom te članci vezani za međunarodni program Plave zastave za plaže i marine. U radu su primijenjene metoda deskripcije i metoda deskriptivne statistike za obradu i analizu podataka.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad sastoji se od pet glavnih poglavlja koji se tematski međusobno nadopunjuju i prožimaju. Na početku rada opisat će se turistička kretanja za pojedinu regiju u Hrvatskoj, definirat će se sam pojam plaža, njihov utjecaj na odabir turističke destinacije i problematika vezana uz održivi razvoj. Ovim radom dobiva se uvid u program Plave zastave u

svjetskim razmjerima te se detaljnije opisuje povijest programa i njegovi ciljevi. Nadalje, donosi se kratki teorijski pregled o glavnim kriterijima za plaže i marine, a nakon toga se analiziraju učinci Plave zastave na zaštitu okoliša. U sljedećem teorijskom poglavlju veća pozornost usmjerena je na program i kriterije Plave zastave kod nas. Najprije se opisuje povijest organizacije i udruga „Lijepa naša“ kao glavnog nositelja programa Plava zastava u Republici Hrvatsko, a potom se definiraju kriteriji programa Plave zastave za plaže i marine u Hrvatskoj. U nastavku rada objašnjavaju se učinci implementacije Plave zastave za zaštitu okoliša te se utvrđuje važnost edukacije i informiranja o pozitivnim učincima međunarodne oznake Plava zastava.

Navedena teorijska poglavlja zaokružuju se donošenjem istraživačkog dijela o analizi broja dodijeljenih Plavih zastava za plaže i marine u Republici Hrvatskoj pri čemu se donosi pregled o kretanju broja Plavih zastava te njihovom prostornom rasporedu od 1998. godine sve do danas. Isto tako, Republika Hrvatska uspoređuje se s odabranim konkurentnim mediteranskim zemljama. Istražit će se Poreč kao grad koji kontinuirano ima najviše Plavih zastava u Republici Hrvatskoj s naglaskom na razvoj Plavih zastava tijekom godina te utjecaj Plavih zastava na uspješnost u turističkom poslovanju. Na sažet način prikazuju se rezultati dobiveni provedenom analizom te se ustanovljuje problem istraživanja. Zaključak je posljednje poglavlje rada u okviru kojega se iznose zaključna razmatranja do kojih se je došlo na temelju izrade ovoga rada. Rad završava popisom literature, slika, shema i tablica.

2. PLAŽE KAO OSNOVNI MOTIV TURISTIČKIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Turistička kretanja u Republici Hrvatskoj

Turizam i turistička kretanja su sveprisutna te su iz godine u godinu sve značajnija i utjecajnija na gospodarstva brojnih država diljem svijeta.¹ Hrvatska je jedna od prepoznatljivih turističkih destinacija. Hrvatsku se dominantno veže uz opuštanje na moru, ali u velikoj mjeri i uz nautički turizam.² Inozemna potražnja ima izrazito dominantnu ulogu u hrvatskom turizmu što ukazuje na činjenicu kako je upravo Hrvatska omiljena destinacija mnogih turista za odmor čiji broj iz godine u godinu raste, 86% ukupnog turističkog prometa čine strani turisti.³

Glavna turistička atrakcija Hrvatske je Jadransko more te je stoga Jadranska Hrvatska trenutno pod najvećim pritiskom odvijanja turističke aktivnosti.⁴ Najistaknutiji turistički proizvod kojim Hrvatska konkurrira ostalim mediteranskim i srednjeeuropskim destinacijama su sunce i more. Osim činjenice da je 'sunce i more' dominantan turistički proizvod zemlje, o dugoročnoj važnosti plaža za hrvatski turizam vrlo dobro svjedoči i činjenica da je Hrvatska, po razvedenosti obale (koeficijent 11,1), druga u svijetu, odnosno da joj ukupna dužina obalne crte (obala i otoci) iznosi 5.835 km, pri čemu je najveći dio obale iskoristiv za kupanje/sunčanje, odnosno upražnjavanje različitih rekreativnih aktivnosti na moru. Iako još uvijek ne postoji jedinstveni nacionalni katastar (baza podataka) morskih plaža, procjenjuje se da Hrvatska raspolaže s preko 2.000 plaža različite veličine, sedimenta i/ili tipologije. Kao turistička destinacija Hrvatska je nadasve jedinstvena i privlačna turistima zbog svoje prirodne ljepote i čistog mora. Sve veća pozornost poklanja se kvaliteti plaža budući da one predstavljaju osnovni motiv turističkih kretanja u Republici Hrvatskoj. Prema TOMAS istraživanju 2017, primarni motiv dolaska za goste svih dobnih skupina je odmor na moru(54,9%), čak 78% ispitanika navodi plivanje i kupanje kao jednu od aktivnosti za vrijeme boravka u destinaciji. Tome valja pridodati i činjenicu da osim plivanja i kupanja, velik broj turista redovito bavi i drugim rekreativnim aktivnostima kao što su, primjerice, jedrenje, jedrenje na dasci, ronjenje i/ili skijanje na vodi, a koje također, jednim dijelom, valja dovoditi u kontekst korištenja plažnog prostora.

¹ https://mint.gov.hr/UserDocImages//arhiva//130205_Strategija-turizma-do2020.pdf, 24.06.2019.

² TOMAS Ljeto 2017. - Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb 2018. 9. str

³ https://mint.gov.hr/UserDocImages//arhiva//130205_Strategija-turizma-do2020.pdf, 21.08.2019.

⁴ Institut za turizam, https://mint.gov.hr/UserDocImages/AA_2018_c-dokumenti/3_Mjerenje%20i%20procenjenje%20odrzivosti%20razvoja%20turizma%20u%20Hrvatskoj.pdf 18.06.2019.

2.2. Plaže kao turistički resurs u Republici Hrvatskoj

Najjednostavnija definicija pojma „plaža“ glasi da je plaža prostor uz more, rijeku ili jezero koji je uređen za kupanje. Iz znanstvenog stajališta pojam plaža objašnjen je kao složen sustav objedinjenja kopna i mora, iznimno vrijedno prirodno stanište te značajan prostor uz koji se usko vežu specifične socijalne i ekonomske prilike. Plažni prostor predstavlja prirodni rekreacijski resurs koje koriste različite dobne skupine.

Istraživanja koja se provode dugi niz godina od strane Instituta za turizam pod nazivom TOMAS pokazuje kako su turisti istaknuli ljepotu prirode i čistoću plaža kao motivacijske faktore, odnosno glavne čimbenike dolazaka. „Plaže su glavno žarište globalnog turizma, štoviše postale su ikona suvremenog turizma te se smatraju glavnim faktorom na turističkom tržištu (Houston, 2002.; Lencek i Bosker, 1998.)“. Plaže u Hrvatskoj postaju značajna odredišta za društvenu rekreaciju i odmor (plivanje, ribarenje, sunčanje, kupanje, šetnju i sl.).

U tom smislu, plaže priobalne Hrvatske, još uvijek predstavljaju nedovoljno i neadekvatno valoriziran turistički resurs. Jadranska obala raspolaže velikim i izuzetno privlačnim plažnim prostorom, ali korištenje velikog broja plaža nije sustavno isplanirano odnosno tematizirano što umanjuje doživljaj korisnika.

Isto tako, osim grube podjele na uređene i neuređene plaže, tek je nedavno prepoznata potreba za njihovim primjerenim razvrstavanjem (na, primjerice, resort plaže, gradske i/ili mjesne plaže, ruralne i/ili udaljene plaže), odnosno prikladnim tematiziranjem (na, primjerice, romantične plaže, plaže za pse, obiteljske plaže, ronilačke plaže, plaže za surfere, nudističke plaže, adrenalinske plaže i sl.). Samim tim, potencijalni korisnici plažnog prostora odlazili su na plaže koje nisu bile (dovoljno) prilagođene njihovim zahtjevima i/ili potrebama, uslijed čega je, usprkos ljepoti prirodnog resursa, često dolazilo do većeg ili manjeg nezadovoljstva. Kvaliteta plažnog prostora zasigurno je jedan od temelja na izgradnju dugoročno održive konkurentske prednosti Hrvatske. Rezultat su brojne inicijative kojima je cilj podizanje ekološke svijesti i rastuće odgovornosti za upravljanje resursnim potencijalom zemlje na nacionalnoj i lokalnoj razini. Sve veću pažnju privlači problematika dugoročno održivog korištenja plažnog prostora. Upravljanje plažama trebalo bi težiti poboljšavanju plaže kao turističkog resursa i kao sredstvo zaštite obale, pri čemu valja osigurati sadržaje koji zadovoljavaju potrebe onih koji koriste plaže.

2.3. Održivi razvoj turizma u Republici Hrvatskoj

Održivi razvoj predstavlja trajni globalni proces od velike važnosti za turizam i za zajednicu u cjelini, a temelji se na zadovoljenju potreba sadašnjih generacija uz istovremeno očuvanje resursa kako bi i buduće generacije mogle zadovoljiti svoje potrebe. Održivi turizam definira se kao „turizam koji u potpunosti uzima u obzir gospodarske, društvene i okolišne učinke te se brine o potrebama posjetitelja, sektora, okoliša i destinacije“.⁵ Da bi osigurao vrijedno iskustvo turistima, održivi turizam mora zadržati visoki stupanj zadovoljstva turista, podižući istovremeno svijest o održivosti i promičući prakticiranje održivog turizma. Trenutačne turističke aktivnosti mogu imati brojne negativne utjecaje na obalno, priobalno i pomorsko okruženje. Drugim riječima, velika koncentracija turista za vrijeme turističke sezone uzrokuje velike prijetnje i opasnosti za očuvanje okoliša, prirodnih ljepota i atrakcija ekološki iznimno osjetljivog resursa kao što su plaže.

Implementacijom koncepta održivog razvoja u turizmu želi se povećati pozitivne učinci turizma, a ono što se želi smanjiti odnosi se na negativne posljedice za okoliš, društvo i ekonomiju. Tri temeljna zahtjeva koji održivi turizam trebaju zadovoljiti su:

- ekološka svjesnost, edukacija, informacije i etika,
- sudjelovanje interesnih skupina, njihova međusobna suradnja i jasno vodstvo sa definiranom vizijom,
- zadovoljstvo turista koji posjećuju destinaciju.

Bitno je zauzeti održive pristupe aktivnostima, kao što su na primjer: odgovorna upotreba prirodnih resursa, upotreba „čiste“ energije, očuvanje prirodnog i kulturnog integriteta destinacija itd. Održivo i odgovorno upravljanje turizmom, a samim tim i plažnim prostorom, može se postići jedino poticanjem inovacija kroz interakciju različitih turističkih aktera, razvojem i klasterizacijom malih i srednjih poduzetnika na nivou regije, obukom i edukacijom svih aktera na polju turizma i slično.⁶

---

⁵ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97> 21.08.2019.

⁶ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97> 18.06.2019.

3. PROGRAM PLAVE ZASTAVE U SVJETSKIM RAZVOJIMA

Brojna znanstvena istraživanja pokazala su kako prostori mora i priobalja, odnosno mediteranske zemlje predstavljaju prostore privlačnim turistima te im omogućuju bezbrojne aktivnosti. Masovnost turističkih kretanja prema turističkim prostorima izazivaju određene ekološke pojave na ekosustave voda i okoliš u cjelini.⁷ Stoga je važno formirati visoku razinu ekološke svijesti kod stanovništva, zaštititi cjelokupan okoliš pritom razvijajući različite ekološke ideje i programe očuvanja okoliša. U sljedećem potpoglavlju više riječi bit će o ekološkoj ideji Plave zastave u svijetu i pozitivnim utjecajima na okoliš.

3.1. Povijest programa

Ideja Plave zastave datira potkraj 20. stoljeća te predstavlja izvorni francuski koncept koji se proširio i postao europskim, a kasnije i međunarodnim ekološkim programom. Ideja je, dakle, nastala u Francuskoj prije nešto više od tri desetljeća (1985. godine) pri utvrđivanju kriterija za kvalitetu voda i zaštite okoliša na plažama. Plaže i marine koje posjeduju Plavu zastavu ne predstavljaju samo mjesto koje zajednici pružaju osjećaj ponosa i promicanja turizma, već znak Plave zastave pridaje značaj na promicanju ekološke svijesti stanovnika te njihov doprinos očuvanju okoliša. Navedeni ekološki program provodi se od 1987. godine, a godina osnutka projekta Plava zastava proglašena je „Europskom godinom okoliša“.

Vlasnik projekta Plava zastava i međunarodni voditelj navedenoga projekta je Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš u Europi - *Foundation for Environmental Education in Europe*; FEEE.⁸ Zaklada je utemeljena 1981. godine pri Vijeću Europe sa sjedištem u Kopenhagenu u Danskoj. Zaklada je na početku rada, zbog djelovanja na europskom tlu, imala regionalni karakter. Međutim, nekoliko drugih izvaneuropskih međunarodnih organizacija zainteresiralo se za uključivanje u projekt.

Južnoafrička Republika predstavlja prvu neeuropsku državu koja se pridružila Zakladi, a potom su mnoge druge neeuropske zemlje slijedile njen primjer te postale članice organizacije. Europski projekt Plava zastava tada postaje međunarodnim projektom. Drugim riječima, organizacija se širi na međunarodnu, odnosno globalnu razinu. U skladu s time

---

⁷ M. Bilien: Turizam i okoliš, Zagreb 2011., 120. str

⁸ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, <https://www.lijepa-nasa.hr/o-nama/> 12.04.2019.

2001. godine naziv Zaklade mijenja se u kraticu FEE (*Foundation for Enviromental Education*).⁹

U program Plave zastave uključene su i neke druge organizacije, kao npr. Program Ujedinjenih naroda za okoliš, UNEP i Svjetska turistička organizacija, UNWTO. No, FEE se ne bavi isključivo međunarodnim odgojno-obrazovno-ekološkim projektom Plava zastava, nego se posebna pažnja posvećuje još nekim međunarodnim ekološkim projektima i kompanijama, a to su: Eko-škole, Mladi reporteri za okoliš, Učimo o šumama i Zeleni ključ.¹⁰

Projekt Plava zastava je jedan od najpoznatijih projekata koji potiče brojne programe koji podupiru održivi razvoj turizma u skladu sa zaštitom okoliša, pri čemu je posebno usmjeren na zaštitu obala i voda: morskih i jezerskih. Dakle, plaže i marine na slatkim vodama također mogu biti nosioci međunarodne Plave zastave.

U Program je trenutno uključeno 30-tak europskih i 10-tak izvaneuropskih država kojima je turizam jedna od strateških gospodarskih grana.¹¹ Prema najnovijim podacima za 2019. godinu, u projekt Plave zastave sudjeluje 45 zemalja iz cijelog svijeta s ukupno 4 560 plaža i marina označenih Plavom zastavom.¹² Iz godine u godinu može se uočiti povećanje broja zemalja koje su uključene u projekt. Samim time pretpostavlja se da raste želja za uključivanje onih zemalja koje još nisu postale dio projekta, odnosno da će se broj zemalja-članica povećati. Može se zaključiti kako se u 21. stoljeću važnost pridaje zaštiti okoliša te podizanju ekološke svijesti o ljudskoj potrebi za očuvanjem prirode.

3.2. Ciljevi programa i simbol

Plava zastava za plaže i marine je međunarodni ekološki program zaštite okoliša mora i priobalja čiji je prvotni cilj održivo upravljanje¹³ i gospodarenje morem i obalnim pojasom. Ciljeve kojima teži program Plave zastave mogu se podijeliti na kratkoročne i dugoročne. Kratkoročni ciljevi žele čim prije uspostaviti standard Plave zastave. Kada se standard Plave zastave uspostavi nacionalna i europska pravno-obvezujuća dimenzija odgovornog upravljanja plažama i marinama može profunkcionirati. Dugoročnim ciljevima želi se ekološki osvijestiti svaki pojedinac koji na bilo koji način koristi slatkovodne i morske

⁹ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 12.04.2019.

¹⁰ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, <https://www lijepa-nasa.hr/o-nama/> 13.04.2019.

¹¹ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, <https://mzoe.gov.hr/arhiva/vijesti-87/drzavni-tajnik-siljeg-sutra-u-sibeniku-urucuje-plave-zastave-za-plaze-i-marine/901> 05.06.2019.

¹² Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 13.04.2019.

¹³ **održiv razvoj ekol.** razvoj s podizanjem standarda i kvalitete življenja, ali uz uvjet da se ne narušava globalni ekološki sustav, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> 09.05.2019.

vode. To se odnosi na mjesno stanovništvo, zaposlenike u marinama i u objektima plaža, turiste i goste.¹⁴ U svojem djelu „Turizam i okoliš“ na značaj i korist voda ukazuje autor M. Bilen koji kaže „Voda je od temeljnog značenja za sav živi svijet i osnova cjelokupnog gospodarskog i društvenog razvoja“.¹⁵ Važno je kod svakog pojedinca osvijestiti značenje voda.

U središtu programa Plava zastava je sudjelovanje ljudi u različitim tipovima edukacija koje se odnose na zaštitu okoliša za korisnike plaža, marina i brodova. Kao takve, ekološke aktivnosti trebaju biti u skladu s ekološkim područjem, tj. trebaju biti povezane s biološkim raznolikostima, ekosustavima i fenomenima vodenih okoliša.

Plava zastava je svjetski poznata i prestižna ekološka oznaka koja je diljem svijeta opće prihvaćena. Ona simbolizira očuvanje, sigurnost i kvalitetu okoliša, odnosno okoliš u kojemu se posebna pozornost pridaje čistoći mora, voda i obala. Točnije, Hendija (2001.) navodi kako je vrijednost Plave zastave neprocjenjiva jer simbolizira dobro očuvan, siguran i ugodan okoliš za odmor, rekreaciju i sport u kojem se posebna briga posvećuje osiguranju visoke razine pruženih usluga i čistoći voda i mora te obale kao i dobroj opremljenosti plaža i marina. Drugim riječima, za posjetitelje određenog turističkog lokaliteta ona prenosi poruku o zdravom i čistom prostoru. U to je, također, uključeno i kvalitetno uređenje plaža i marina. Kada je sve navedeno ispunjeno, ostvarena je misija, odnosno cilj projekta Plave zastave.

Osim što Plava zastava ukazuje na visoku razinu kvalitete određenog turističkog lokaliteta, ona ukazuje i na:¹⁶

- stručnost i profesionalnost pružatelja usluga
- ponašanje, stav i brigu pružatelja usluga
- pristupačnost i fleksibilnost pružatelja usluga te samu prilagodbu k primatelju usluga
- ugled i povjerenje te garanciju određene razine usluge
- način educiranja populacije i osvješćivanja njihovih ekoloških pogleda, namjera i radnji.

Turističke destinacije s priznanjem Plave zastave u privilegiranijem su položaju naspram onih destinacija koje nemaju Plavu zastavu na svojim plažama i marinama.¹⁷ Takve su plaže turistima privlačnije i ugodnije. Drugim riječima, brojni turisti prilikom odabira

---

¹⁴ Međunarodni program Plava zastava a plaže i marine, <http://www.pomorskodobro.com/plava-zastava.html> 13.04.2019.

¹⁵ M. Bilen: Turizam i okoliš, Zagreb 2011., 120. str

¹⁶ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 17.04.2019.

¹⁷ Europska Plava zastava, http://www.iztg.hr/userfiles/pdf/akcenti/t2004_02_plava_zastava.pdf 21.08.2019.

destinacije orijentirat će se prema tome posjeduju li plaže i marine navedenu turističku markicu, odnosno ekološku oznaku. Posjedovanje navedene oznake doprinosi napretku lokalne zajednice u smislu očuvanja okoliša i kvaliteti ponude na plažama i marinama pa samim time i turističkom jačanju.

Slika 1: Simbol Plave zastave

Izvor slike: Simbol Plave zastave, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blue_Flag_Logo.svg (26. travnja 2019.)

Slika prikazuje simbol programa Plava zastava koji je prepoznatljiv širom svijeta. Dizajniran je u obliku bijelog kruga s plavim valovima na plavoj zastavi. Ideja Plave zastave osmišljena je spontano od strane francuskih učenika, tj. rezultat je poticanja ekološke svijesti učenika. Njihov zadatak bio je napisati poruku u boci. Poruka je sadržavala naziv plaže s koje su boce krenule. Time se postizalo praćenje širenja krutih otpada u moru. Otuda potječe logo Plave zastave. Boca koja pluta na tri vala „priziva“ neprestanu potrebu očuvanja okoliša, odnosno priobalja.¹⁸

3.3. Glavni kriteriji za plaže i marine

Na web-stranici organizacije Plave zastave objavljeni su kriteriji za plaže i marine. Postoje i razni Dokumenti od strane Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš koji tumače navedene smjernice/kriterije. Kriteriji su razvijeni u suradnji sa stručnjacima kako bi se osigurala njihova djelotvornost. U kriterijima se navode pojedinosti o načinu upravljanja plaža i marina te održivom razvoju istih. Kategorizirani su prema određenim smjernicama koje se trebaju uvažavati, tj. plaže i marine trebaju biti u skladu s kriterijima kako bi ostvarile akreditaciju Plave zastave.

¹⁸ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 17.04.2019.

Kriteriji se propitkuju i po potrebi mijenjaju, tj. pooštavaju te se razvijaju novi i zahtjevniji kako bi se poduzeli svi koraci u cilju ispunjenja svih zadaća i same svrhe Plave zastave. Primijeti li se ikakav oblik kršenja kriterija, isti se treba prijaviti Zakladi za odgoj i obrazovanje za okoliš u Europi, FEE-u ili nacionalnoj udruzi zaduženoj za provedbu Programa u određenoj zemlji, kako bi se poduzele određene mjere. Kod nas je to Udruga Lijepa naša sa sjedištem u Zagrebu. Za vrijeme kupališne sezone Plave zastave, zastava mora biti podignuta na plaži. Zastava je simbol programa kojeg se plaža pridržava, stoga je osobito bitno da je zastava podignuta samo onda kada su svi kriteriji zadovoljeni.

S obzirom da ekološka oznaka nema trajni karakter, već sezonski karakter, a nadzor se vrši svake godine, vrlo lako se može i izgubiti. Podnositelj prijave za Plavu zastavu mora biti ovlašten za raspolaganje plažom. To može biti jedinica lokalne samouprave, privatni hotel, nacionalni park ili privatni koncesionar.¹⁹

Uvjeti za dodjelu Plave zastave za plaže odnose se na četiri kategorije, tj. četiri glavna područja upravljanja u programu Plava zastava za plaže i marine. Svako navedeno područje upravljanja određeno je propisanim kriterijima. Kriteriji služe za ocjenjivačke sudove (nacionalne, regionalne, međunarodne), koji prilikom donošenja odluka, dodjeljuju Plavu zastavu. Razlikuju se dvije vrste kriterija, a to su:

- obvezni ili imperativni kriteriji čija je oznaka (i) te
- preporučljivi kriteriji čija je oznaka (p).

Većina kriterija jesu obvezni (imperativni) kriteriji i oni moraju biti ispunjeni kako bi plaže ili marine bile nagrađene Plavom zastavom. Međutim, oni predstavljaju minimalnu potrebu razine zahtjeva koje treba ispuniti prije nego li se dobije Plava zastava. Preporučljivi kriteriji su oni kriteriji čijem ispunjenju treba težiti, ali nije obavezno. Postoji još jedna podjela kriterija, odnosno kriteriji mogu biti razvrstani prema:²⁰

- važnosti (težini),
- provedivosti, odnosno neprovedivosti.

Neprovedivi kriteriji se odnose na one kriterije koji se mijenjaju ovisno o zemljopisnom položaju plaže ili marine. To su oni koji su prilagođeni specifičnim osobinama i okolnostima, dok su provedivi kriteriji oni koji se uvijek i jednako primjenjuju u istim

---

¹⁹ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 29.04.2019.

²⁰ Kriteriji Plave zastave, <http://www.pomorskodobro.com/plava-zastava.html> 30.04.2019.

regijama. U državama izvan Europe kalendar podizanja Plave zastave drugačiji je u odnosu na članice Europske Unije. Iz svega navedenoga može se zaključiti kako uglednu Plavu zastavu mogu dobiti isključivo one plaže i marine koje ispunjavaju zasebne kriterije. Nadalje, kriteriji programa Plave zastave pokrivaju tri aspekta, a to su:

1. čistoća mora i plaže,
2. organizacija plaže i sigurnost posjetitelja,
3. zaštita prirode i svijest o potrebi zaštite okoliša.

Uzorak vode se tijekom sezone kupanja redovito analizira i rezultati trebaju ukazati na čistoću morske ili slatkovodne vode. Nedopustivo je ispuštanje nepročišćenih industrijskih i gradskih otpadnih voda. Plaže i marine trebaju se redovito čistiti od otpada te trebaju posjedovati dovoljan broj kanti za otpatke. Marine moraju imati nužne objekte kako bi zadovoljile kriterije za Plavu zastavu. Također, javnost treba biti informirana o kvaliteti vode za kupanje. Na plažama s Plavom zastavom zabranjuje se kampiranje i usmjeravanje prometa. Treba se nalaziti dovoljan broj toaleta. Sigurnost posjetitelja treba biti osigurana osposobljenom službom za spašavanje na dužnosti ili nesmetanim pristupom opremi za spašavanje, prvoj pomoći ili telefonu u slučaju hitnosti. Posebna pažnja i briga posvećuje se ljudima s posebnim potrebama. Isto tako, plaže i marine trebaju sadržavati tiskane informacije i pravila ponašanja s naznakom osjetljivog prirodnog okoliša te organizaciju aktivnosti za unaprjeđenje stanja prirodnog okoliša plaža i potrebu njihove zaštite. Uprava marine poduzima barem dvije mjere za poticanje održivih odnosa u neposrednoj okolini i ispunjava obavezu boljeg djelovanja na društvenom planu. Na primjer, promiče dobre odnose stanovnika ili dionika, potiče lokalno gospodarstvo, sponzorira društvene organizacije i aktivno sudjeluje u dobrotvornom radu.

Autorica Smolčić Jurdana (2003.) sažima i navodi glavne kriterije za plaže i marine (prema Kušenu), a to su:²¹

a) kriteriji za plaže:

- udovoljavanje određenim, visokim standardima kvalitete mora
- u područje plaže ne smiju se ispuštati nikakve industrijske niti kanalizacijske vode
- postoje planovi hitnih intervencija u slučajevima onečišćenja

---

²¹ Smolčić Jurdana, D: Tržišna uvjetovanost menadžmenta okoliša u turizmu, Opatija 2003., 158-159. str

- postoje prostorni i razvojni planovi za priobalni pojas lokalne zajednice
- nema znakova onečišćenja naftom, kanalizacijom ili drugim izvorima
- broj kanta za otpatke postavljenih na plaži dovoljan je da bi se plaža održavala čistom
- na plaži su istaknute informacije o kvaliteti mora
- na plaži su istaknute informacije o Plavoj zastavi
- javnosti se nude aktivnosti odgoja i obrazovanja za okoliš
- uz plažu postoji spasiteljska služba ili dovoljna količina opreme za spašavanje za reagiranje na nezgodu na bilo kojem mjestu u sklopu plaže
- na plaži je vožnja, osim uz posebnu dozvolu zabranjena
- na plaži je zabranjeno logorovanje
- postoje ograničenja za pse na plaži
- do plaže se može doći sigurno i lako
- rekreacijske aktivnosti ne ugrožavaju niti jednog posjetitelja plaže
- aktivnosti na plaži ne ugrožavaju prirodu
- objekti na plaži propisno se održavaju
- postoje objekti za osobe s invaliditetom

b) kriteriji za marine:

- more i okolica marina su čiste
- nikakva se kanalizacija ne izliva u marinu
- u marini postoje posebni spremnici za otpad, za kućanski otpad, kao i za ulja, boje i drugi opasni otpad
- sanitarni objekti su čisti i primjereni, uključujući objekte za pranje, kao i pristup pitkoj vodi
- postoji oprema za spašavanje, organizirano gašenje požara i druge hitne slučajeve
- marina pruža informacije o okolišu i o Plavoj zastavi
- marina ima sposobnost prihvata otpada iz nužnika i kaljužne vode
- u marini je uređeno sprečavanje ispuštanja opasnog otpada iz objekata za popravak i pripremu plovila
- u marini je dostupna javna rasvjeta i napajanje strujom.

Sljedeće smjernice objašnjavaju pravila pridržavanja za daljnje unapređenje plaža i marina. Informacije o kampanji Plave zastave za plaže i druge eko-markice Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš moraju biti postavljeni na plaži i marini. Osoblje mora biti educirano o Plavoj zastavi kako bi korisnike plaže mogli informirati o Programu. Drugim riječima, svaki zaposlenik treba posjedovati znanje o Plavoj zastavi kako bi o njoj mogao komunicirati s gostima. Sustav upravljanja okolišem treba biti realiziran, npr. potrošnja vode u sanitarnim objektima i tuševima mora biti kontrolirana. Mora postojati politika i plan zaštite okoliša za plaže i marine (brodove) koji bi trebao uključivati prikupljanje podataka o upravljanju vodom, potrošnji otpada i energije, zdravstvena i sigurnosna pitanja kao i upotrebu ekološki prihvatljivih proizvoda kad god je to moguće. Za čišćenje objekata plaže moraju se koristiti samo ekološki prihvatljivi proizvodi za čišćenje. Sanitarni objekti plaže moraju sadržavati samo ekološki prihvatljive toaletne potrepštine, papirnate ručnike i toaletni papir. Energetska opskrba plaža i marina treba se temeljiti na obnovljivim izvorima energije. Umjetno stvorene zelene površine i vrtovi moraju biti održivo čuvani.

3.4. Pozitivni učinci Plave zastave na zaštitu okoliša

Plava zastava predstavlja razvijen i prihvaćen pristup ekološkom odgoju i obrazovanju populacije. Navedeni model odnosi se na informiranje javnosti o zaštiti okoliša obalnih prostora, marina i plaža. Na taj način podiže se razina svijesti čovjeka o brizi za očuvanje okoliša. Drugim riječima, suradnja između turizma i okoliša ostvaruje se kroz program Plave zastave na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Pozitivni učinci Plave zastave na zaštitu okoliša odnose se na kvalitetnije usluge brojnih turističkih destinacija, a to su:²²

- donošenje razvojnog plana i plana o korištenju prostora za obalno područje u pojedinoj regiji
- odgovornost o potrebnom broju spremnika za otpatke i briga o njihovom učestalom održavanju
- postojanje odgovarajućih objekata za skladištenje otpada, algi, naplavina i sl.
- provođenje dnevnoga čišćenja plaža tijekom kupališne sezone

---

²² Kutle, A., (2012.) Bilten međunarodnog ekološko-odgojno-obrazovnog programa, Vol. 3, Plava zastava za plaže i marine u Republici Hrvatskoj

- razvijanje svijesti o brizi za plaže koje imaju organizirane noćne zabave (ukloniti razbijeno staklo s plaža kako bi se izbjegle nesreće tijekom dnevnog kupanja)
- razvijanje svijesti o zabranjenoj vožnji, osim ako nisu zakonom izričito propisane druge odluke
- razvijanje svijesti o neodobrenom kampiranju, kupanju pasa, adekvatnom odlagalištu otpada, osim ako nisu zakonom izričito propisane druge odluke
- nedozvoljen pristup automobilima na plaži, osim iznimnih situacija koje se odnose u svrhu opskrbe ugostiteljskih objekata na plaži
- osvijestiti turiste o sprječavanju negativnih utjecaja na okoliš plaža, marina i voda, te poduzimanje ekoloških mjera u okruženju prirodnih zona
- postojanje urednih sanitarnih objekata spojenih na kontrolirani kanalizacijski sustav čije su granične vrijednosti ispusta, otpadaka u skladu s propisima EU o otpadnim vodama

Marina može smanjiti opterećenje okoliša pri svojim aktivnostima i biti dobar primjer toga kako potaknuti korisnike da se aktivno uključe u zaštitu okoliša. Svaka marina mora odrediti vlastite ciljeve i prioritete, sukladno svojim aktivnostima i željama s time da treba voditi računa o vodi, energiji, otpadu, sigurnosti itd.²³

Iz svega navedenoga može se zaključiti kako oznaka Plave zastave ima pozitivan utjecaj na zaštitu okoliša. Pridonosi turističkoj promidžbi sigurnog i čistog okoliša te se turisti ponašaju u skladu s time, odnosno poštuju navedene ekološke smjernice o zaštiti okoliša plaža, marina i brodova.

---

²³ Kriteriji i smjernice za marine sa Plavom zastavom, 2018., <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 27.04.2019.

4. PROGRAM I KRITERIJI PLAVE ZASTAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Povijest programa i udruga *Lijepa naša*

Svaka zemlja ima svoju nacionalnu ekološku organizaciju koja je članica FEE-a. U Republici Hrvatskoj to je nevladina ekološka udruga „Lijepa naša“. Njeno sjedište nalazi se u Zagrebu, a njezina zadaća je u potpunosti realizirati program Plave zastave za plaže i marine. Navodi se kako se ona ranije nazivala Pokret prijatelja prirode „Lijepa naša“.²⁴ Odlukom Opće skupštine FEE (Stockholm, lipanj 1997. godine) Republika Hrvatska putem Udruge Lijepa naša, postala je pridruženi član FEE, a potom je 5. lipnja 1999. godine na Azorima primljena u punopravno članstvo.²⁵ U Hrvatskoj se program Plave zastave provodi već dvadeset godina te je u marini u Punatu zavijorila prva Plava zastava 1998. godine. U 2018. godini Hrvatska je imala 129 Plavih zastava.

Program rada udruge Lijepa naše čine slijedeći navodi:

- promicanje odgoja i obrazovanja djece i mladeži o načinima očuvanja okoliša i različitih ekoloških spoznaja
- razvoj ekološke svijesti u odraslih te poticanje razvoja gospodarstva na principu održivog razvoja
- suradnja ekoloških udruga i njihova organizacija različitih aktivnosti zaštite okoliša
- promidžba prirodnih ljepota i drugih vrijednosti Republike Hrvatske
- promicanje rodoljuba i domoljublja
- promicanje zaštite kulturne baštine i kulturno-povijesnih lokaliteta
- očuvanje nacionalnog identiteta
- promicanje povratka i uključivanje Hrvata iseljenika u RH
- promicanje demografskog razvitka gospodarski zaostalih dijelova RH

Program Lijepa naša provodi se u suradnji s vlasnicima marina i plaža, ministarstvima nadležnima za okoliš priobalja i za turizam, Hrvatskom turističkom zajednicom, turističkim zajednicama županija, gradova, općina i mjesta, Institutom za turizam, Hrvatskim vodama,

---

²⁴ Udruga Lijepa naša, <https://www.lijepa-nasa.hr/o-nama/> 25.04.2019.

²⁵ Povijest programa Plava zastava u Republici Hrvatskoj, http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Medunarodne_eko-skole2010.doc, 24.04.2019.

županijskim Zavodom za javno zdravstvo i brojim drugima. Uloga Udruge je važna jer potiče održiv razvoj turizma te očuvanje okoliša. Isto tako, navedena Udruga utječe na osviještenost određenih vlasnika plaža za priključivanje programu Plave zastave. Stoga, ona svojim programom i planom aktivnosti doprinosi porastu broja Plavih zastava na plažama i marinama pa tako i napretku turizma.

4.2. Kriteriji Plave zastave za plaže i marine u Hrvatskoj

Kriteriji Plave zastave za plaže i marine ostvaruju se i kod nas te su određeni strogim pravilima i jasnim uputama kojih se treba pridržavati na striktan način. Plava zastava za plaže u Hrvatskoj dodjeljuje se u razdoblju od 1. lipnja do 30. rujna, a za marine od 1. lipnja do 31. prosinca. Ekološka udruga „Lijepa naša“ koordinira nacionalnim područjem ispunjavajući kriterije za postizanje punopravnoga članstva koje nalaže FEE.²⁶

Postoji podjela glavnih kriterija za plaže i marine s Plavom zastavom. Tablica 1. prikazuje četiri područja upravljanja plažama i marinama s Plavom zastavom ključna za priključenje u program Plave zastave.

Tablica 1. Glavni kriteriji za plaže i marine s Plavom zastavom

Glavni kriteriji za plaže	Glavni kriteriji za marine
Odgoj i obrazovanje za okoliš te informiranje javnosti	Kvaliteta mora
Kakvoća mora (kvaliteta vode)	Odgoj i obrazovanje za okoliš te informiranje javnosti
Gospodarenje (upravljanje) okolišem	Sigurnost i usluge
Sigurnost i kvaliteta usluge	Upravljanje okolišem

Izvor: Udruga „Lijepa naša“

U svakoj navedenoj grupi glavnih kriterija objašnjavaju se podvrste kriterija. Kriteriji na kojima počiva Plava zastava temelje se na ukupno 36 kriterija, obveznih i preporučljivih, za marine i 33 kriterija za plaže o kojima će biti više riječi.

Jedno od glavnih područja upravljanja plažama odnosi se na **odgoj i obrazovanje za okoliš te informiranje javnosti**. Plaže s Plavom zastavom moraju imati

²⁶ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, <https://www.lijepa-nasa.hr/o-nama/> 03.05.2019.

barem jednu informativno-oglasnu ploču koja sadrži jasno utvrđene informacije. Svaka informativna ploča Plave zastave sadržava: logo, naziv plaže, informacije o programu, kontaktne informacije, informacije o sanitarnoj kvaliteti vode za kupanje, Plažni red (pravilnik ponašanja), informacije o obližnjim osjetljivim područjima, kartu plaže s prikazanim objektima na plaži, informacije o individualnoj Plavoj zastavi za vlasnike brodova. Na oglasnoj ploči mora pisati obavijest o tome kako u slučaju nepoštivanja kriterija Plava zastava treba biti povučena.

Slika 2: Informativna ploča na primjeru plaže Ičići u Opatiji

Izvor: Udruga „Lijepa naša“

Slika 2 prikazuje primjer jedne informativne ploče koja se treba nalaziti na plažama i marinama s Plavom zastavom. Informacije o programu Plave zastave moraju biti istaknute na oglasnoj ploči na nekoliko jezika. To su na primjer informacije o glavnim prilaznim putevima, plažnim objektima, postajama spasilačkih službi i slično. Kriterij 2. navodi da se ciljevi Plave zastave promiču preko aktivnosti odgoja i okoliša kroz:

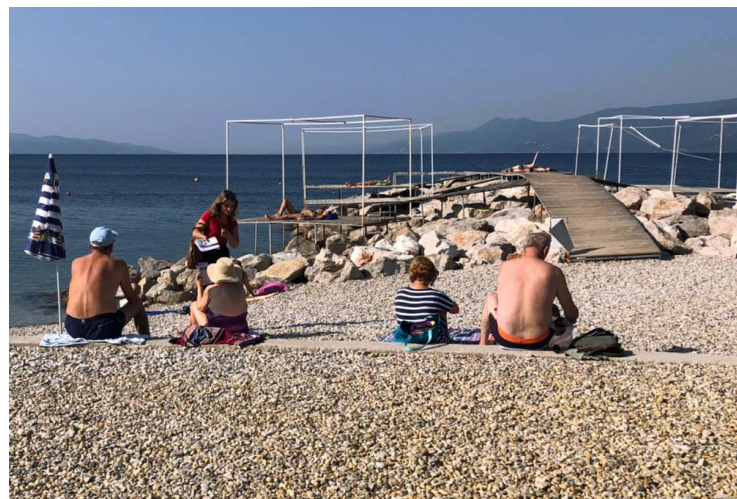
- podizanje osviještenosti i brige za lokalni okoliš među korisnicima i stanovnicima
- obuku o temama zaštite okoliša za turističke djelatnike
- poticanje sudjelovanja relevantnih lokalnih čimbenika i tvrtki u upravljanju prirodnim resursima na određenom području

- promicanje održivog turizma i rekreacije na pojedinom području
- promicanje razmjene ideja i zajedničkog djelovanja između programa Plave zastave i drugih programa Zaklade (Mladi izvjestitelji za okoliš, Šume u školi, Eko-škole i Zeleni ključ)

Navodi se kako u zajednici treba biti ponuđeno najmanje pet značajnih aktivnosti koje se trebaju provesti tijekom sezone Plave zastave. „Svaka plaža mora javnosti ponuditi najmanje pet aktivnosti odgoja i obrazovanja za okoliš tijekom sezone Plave zastave. Plaže koje su pod upravom iste jedinice lokalne samouprave mogu ponuditi pet istih aktivnosti“.²⁷ One se trebaju pravovremeno promovirati radi mogućnosti sudjelovanja javnosti. Promocija je moguća na svim oglasnim pločama, na područjima plaže, turističkim uredima i preko medija. Primjeri aktivnosti odgoja i obrazovanja za okoliš mogu se pronaći na web-stranicama Plave zastave.²⁸

Noviji primjer edukativne dnevne aktivnosti provedene 2018. na dvjema plažama s Plavom zastavom u Rijeci govori o širenju ekološke svijesti o pravilnom gospodarenju otpadom. Građani su dobili informacije o odvajanju prikupljanog otpada i kompostiranju te su bili zainteresirani za navedenu tematiku.²⁹

Slika 3: Projektni dan Plave zastave na plaži Kostanj

Izvor: <https://www.rijeka.hr/projekt-ni-dan-plave-zastave-na-plazama-ploce-kostanj/>

²⁷ Kriteriji i objašnjenja Plave zastave za plaže, 2018., <https://www lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 27.04.2019.

²⁸ Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org 06.05.2019.

²⁹ <https://www.rijeka.hr/projekt-ni-dan-plave-zastave-na-plazama-ploce-kostanj/>, 18.06.2019.

Slika 4: Projektni dan Plave zastave na plaži Ploče

Izvor slike: <https://www.rijeka.hr/projektni-dan-plave-zastave-na-plazama-ploce-kostanj/>

Sljedeći kriterij nalaže da informacije o kvaliteti vode za kupanju moraju biti postavljene na oglasnoj ploči u obliku tablica ili simbola koji se podudaraju s rezultatima mjerenja standarda ocjene kakvoće vode na kraju svake sezone. Podatci ne smiju biti stariji od mjesec dana i trebaju se redovito korigirati. Slika 5 prikazuje mogući način prikazivanja informacija o kakvoći vode na plažama s Plavom zastavom. Dakle, prikazuje način na koji podatci mogu biti izrečeni.

Slika 5:

o kvaliteti
plažama s
zastavom

Prikaz
informacija
vode na
Plavom

Plaža: _____	Općina/grad: _____
Kontakt osoba: _____	Telefon: _____

Rezultati analize – ukupno koliformnih bakterija							
>10.000/100 ml							
500 - 10.000/100 ml							
<500/100 ml							
Datum							

Slična tabela može nakon toga biti korištena za prikaz fekalnih koliforma i streptokoka.

Plava zastava i kakvoća vode za kupanje	Tumačenje rezultata		
	Ukupno koliformne bakterije	Fekalne koliformne bakterije	Ukupno streptokoki
 Ova plaža nosi Plavu zastavu. To znači da je zadovoljila niz zahtjeva koji se odnose na kakvoću vode za kupanje u zadnjih četiri godine. To također znači da je kvaliteta vode konstantno kontrolirana, kroz tri različita tipa bakterija prikazana u tabeli. Voda se testira barem svakih 28 dana. Iz tabele je vidljivo kada je voda testirana i koja je količina bakterija pronađena. Mala količina bakterija ukazuje na to da je voda vrlo čista – velika količina bakterija ukazuje na to da voda može biti onečišćena te da možda sadrži kanalizacijske bakterije. Najveća dozvoljena količina bakterija prikazana je na desnoj strani.	☺ Ispod 500 Voda pogodna za kupanje	☺ Ispod 100 Voda pogodna za kupanje	☺ Ispod 100 Voda pogodna za kupanje
	☹ 500-10.000	☹ 100-2.000	☹ Više od 100
Dozvoljeno je nekoliko puta tijekom sezone.			
	☹ Više od 10.000	☹ Više od 2.000	
Ukazuje na moguće kanalizacijsko onečišćenje. Plava zastava mora biti povučena			

Izvor slike: Kriteriji i objašnjenja Plave zastave za plaže, 2018:30 (2. svibnja 2019.)

Kriterij 4. odnosi se na važnost educiranosti korisnika plaže o ekosustavima i osjetljivim područjima u obližnjem okolišu, kao i o vrijednim kulturnim mjestima. Kriterij 5. objašnjava kako karta plaže treba sadržavati lokacije važnih objekata i usluga te simbolične slike navedenih. Sljedeća slika prikazuje kartu s piktogramima (simbolima za određene vrste usluga) koje pruža plaža s Plavom zastavom.

Slika 6: Karta s piktogramima za vrste usluga koje pružaju plaže s Plavom zastavom

Izvor slike: Karta s piktogramima za vrste usluga koje pružaju plaže s Plavom zastavom, <https://www.blueflag.global/beaches-1> (30. travnja 2019.)

U kriteriju 6. navodi se kako pravila ponašanja moraju biti istaknuta na području plaže, a propisi koji se odnose na korištenje plaže moraju biti lako dostupni na zahtjev građana. Propisi su formulirani u obliku znakova koji tumače kodeks ponašanja. Drugim riječima, predstavljaju upute za (ne)dopushtene radnje posjetitelja. Primjerice: zabranjeno skakanje na molu, paljenje vatre, kampingiranje, držanje domaćih životinja, vožnja vozilima na plaži i slično. Svi propisi koji se odnose na upravljanje plažom trebaju biti javno obznanjeni (u uredu lokalne samouprave, tj. uredu grada).

Korisnicima marina također trebaju biti dostupne informacije o zaštiti okoliša u obližnjim prirodnim područjima, kao i u području samih marina. Marina je prostor na moru koji ima pristanište s vezovima za privez brodica za rekreaciju i pontona, a može se nalaziti i u trgovačkoj luci.³⁰ Dokument s kriterijima za marine sadrži definiciju marine koja posjeduje Plavu zastavu. „Marina s Plavom zastavom mora biti marina sa pontonima ili molovima za

³⁰Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, <https://www lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 27.04.2019.

brodove. Ona može biti dio neke veće luke s drugim aktivnostima, ukoliko je područje sa Plavom zastavom jasno odvojeno od drugih aktivnosti luke³¹. Može se nalaziti na moru ili na kopnenim vodama.

U marini mora biti postavljen pravilnik o ponašanju u marini i prema okolišu marine. Na primjer: trebaju postojati spremnici za opasni otpad, informacije o korištenju područja za popravak i pranje brodova i sl. Nadalje, na oglasnoj ploči trebaju biti postavljene informacije o programu Plave zastave. Navodi se kako je marina odgovorna ponuditi barem tri aktivnosti iz područja odgoja i obrazovanja za okoliš koje moraju biti ponuđene korisnicima i osoblju marina. Isto tako, uprava marine mora ponuditi individualnu Plavu zastavu za vlasnike brodova. Uvjeti koje određene marine nisu zadovoljile označavaju prekid izvješćivanja Plave zastave.

Program Plave zastave zahtijeva izvrsnu kvalitetu vode za kupanje na plažama, ali i na marinama. Stoga je sljedeće područje upravljanja plažama usmjereno na kvalitetu vode. Standardi za vodu za kupanje utvrđeni su nacionalnim i međunarodnim propisima kojih se svaka plaža mora strogo pridržavati. Postoji pet imperativnih kriterija za zadovoljenje uvjeta na plažama te jedan imperativni kriterij za marine. Plaža u potpunosti mora pratiti zahtjeve uzrokovanja kvalitete vode i njihovih intervala. To znači da mjesta s najvećom koncentracijom kupaca, tj. točkom uzrokovanja ne smiju utjecati na kvalitetu vode za kupanje. Navodi se kako je vodu za kupanje potrebno testirati minimalno četiri puta tijekom sezone. Kriterij 8. tumači kako plaža u potpunosti treba poštovati zahtjeve analize kvalitete vode. Kriterij 9. navodi kako područje plaže ne smije biti zahvaćeno industrijskim ili kanalizacijskim ispustima. Sljedeći kriterij objašnjava kako plaža mora udovoljavati mikrobiolškim zahtjevima vezanim uz dopuštene količine fekalnih i crijevnih bakterija. U tablici B prikazani su parametri i granične vrijednosti za čistoću i kvalitetu vode. Prati se razina zagađenosti vode fekalnim i crijevnim bakterijama. U skladu sa EU Direktivom i s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije zahtjeva se 95-postotno ispunjenje navedenih graničnih vrijednosti.

Tablica 2. Granične vrijednosti kvalitete vode Plave zastave

Parametar	Granične vrijednosti
Fekalna koliformne bakterije (E. coli)	250 cfu/100 ml

³¹ Kriteriji i smjernice za marine sa Plavom zastavom, 2018., <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 07.05.2019.

Crijevni Enterokoki/streptokoki	100 cfu/100 ml
---------------------------------	----------------

*cfu = colony forming units of bacteria (jedinice formiranja kolonije)

Izvor: Kriteriji i objašnjenja Plave zastave za plaže, 2018:30

Nadalje, plaža mora udovoljiti zahtjevima Plave zastave koji se odnose na fizičke i kemijske parametre. Fizički i kemijski parametri su: pH vrijednosti, mineralna ulja i druge čestice. U slučaju neprirodnih promjena - promjena u boji, prozirnosti i uzburkanosti vode važno je odmah djelovati. O kakvoći vode za kupanje u Hrvatskoj govori posljednje Izvješće Europske komisije za 2019. godinu po kojem Hrvatska nakon Cipra, Malte, Austrije i Grčke ima najviše kupališta s izvrsnom kvalitetom vode.³² Izvješćem kakvoće mora utvrđen je udio godišnjih ocjena priobalnih županija Republike Hrvatske za 2018. godinu. Najveći je udio izvrsnih godišnjih ocjena po županijama i u prosjeku 95.2% dijela hrvatskih priobalnih lokacija ima izvrsnu kakvoću mora. Neznatan broj nezadovoljavajuće ocijenjenih lokacija 2018. godine je u Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji te ukupan udio nezadovoljavajućih godišnjih ocjena iznosi otprilike 1.5%.³³ Nekoliko plaža (otprilike tri) u svakoj od navedenih županija posjeduje nezadovoljavajuću kvalitetu mora za kupanja.

Što se tiče marina, navodi se kako voda u marinama mora biti vizualna čista. Drugim riječima, ne smije sadržavati mrlje od ulja, smeća, kanalizacijski otpad ili druge tragove zagađenja.

U nastavku rada bit će navedeni kriteriji (preporučljivi i imperativni) koji trebaju zadovoljiti uvjete programa Plave zastave, a odnose se na područje upravljanje okolišem. Preporuča se da lokalna vlast ili koncesionar plaže uspostavi Odbor za upravljanje plažom kako bi nadzirao okoliš i objekte na plaži, posebno zaštićena osjetljiva morska područja. Navedeno se zahtijeva i za upravljanje marinom. Nadalje, objašnjava se kako plaža mora zadovoljiti sve propise koji se odnose na smještaj i korištenje plaže. Drugim riječima, korištenje područja plaže, objekti i gradnja moraju biti u skladu s propisima i zakonima koji se tiču obalnoga područja te zakona o zaštiti prirodnih područja. Osjetljiva prirodna područja zahtijevaju poseban način upravljanja kako se dodatno ne bi narušilo postojeće stanje okoliša. Isto se odnosi za marine. Dakle, pojedina područja u blizini marine mogu biti izuzetno osjetljiva i zahtijevati posebnu brigu. Očekuje se da upravitelj marine kontaktira stručnjaka ili organizaciju koja će ga uputiti kako gospodariti takvim područjem. Isto tako, marine moraju

³² Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, <https://mint.gov.hr/print.aspx?id=19195&url=print>, 18.06.2019.

³³ <http://www.zjzpgz.hr/publikacije/izvijestaj-more-2018.pdf>, 18.06.2019.

imati osmišljenu strategiju za okoliš i ekološke uvjete u marini poput potrošnje vode i energije, pitanja zdravlja i sigurnosti te otpada. Plaža i okolna područja uvijek moraju biti čista. Važno je redovito održavanje plaža jer se ne dozvoljava nakupljanje otpada.

Alge i druga vegetacija ne predstavljaju smetnju na plaži, iako ponekad djeluju odbojno za kupaće i posjetitelje. Obvezni kriterij koji se odnosi na alge glasi da one trebaju biti ostavljene na plaži. Nadalje, spremnici za odlaganje otpada moraju biti dostupni u dovoljnom broju te redovito pražnjeni. Također, nužno je da spremnici na plaži budu podijeljeni za prihvrat obnovljivih materijala kako bi prihvatili različite vrste otpada. Na marini se obveznim smatra rukovanje ovlaštene osobe opasnim otpadom te je također obvezno posjedovanje odvojenih spremnika koji moraju biti adekvatni i pravilno označeni. I marine poput plaža moraju imati objekte za zaprimanje obnovljivih otpadnih materijala. Ističe se kako korisnicima marina na raspolaganju mora biti adekvatan broj kanti za smeće.

Program Plave zastave potiče lokalne vlasti promociji recikliranja i razvrstavanja otpada. Sanitarni objekti uvijek moraju biti čisti i uredni te moraju imati kontroliranu obradu otpadnih voda. To znači da otpad iz sanitarnih objekata ne smije ulaziti u zemlju ili more bez prethodne obrade. Na plaži ne smije biti nedozvoljenog kampiranja, vožnje ili odlaganja otpada. Pravila vezane uz pse i ostale domaće životinje moraju se strogo provoditi. Svi objekti i sva ostala oprema na plaži moraju se propisno održavati. Plaže koje posjeduju osjetljivo stanište kao što su koraljni grebeni moraju biti pod nadzorom. Preporučljiv kriterij je da se na plažama moraju promicati načini i sredstva održivog prijevoza, npr. korištenje javnog i kolektivnog prijevoza, vožnja biciklom, cirkuliranje prometa i sl. Program Plave zastave promiče alternativne načine prijevoza do plaže.³⁴

Nadalje, sve građevine i oprema u marinama treba se pravilno održavati u skladu s nacionalnim propisima. Preporučaju se objekti za ispumpavanje ustajale, tj. kaljužne vode te objekti za ispumpavanje nužnika. Obvezno je postaviti sanitarne čvorove, a oni trebaju biti adekvatni, čisti i označeni. Popravak i pranje brodova mora se odvijati u posebno namijenjenim područjima marine. Dakle, zagađenje ne smije ući u kanalizacijski sustav, tlo ili vodu marine ako marina raspolaže područjima za popravak ili pranje brodova. Nema parkiranja ili vožnje unutar marine te se preporuča promicanje održivog prijevoza. Energetska opskrba marina treba se temeljiti na obnovljivim izvorima energije. Objekti marina moraju biti napravljeni od ekološki prihvatljivih materijala.

---

³⁴ Kriteriji i objašnjenja Plave zastave za plaže, 2018., <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 07.05.2019.

Posljednje područje upravljanja u programu Plave zastave odnosi se na različite usluge i sigurnost posjetitelja plaža. To znači da se na plaži moraju provoditi prikladne mjere javne sigurnosti. Na plaži mora biti dostupan dovoljan broj spasilaca i opreme za spašavanje. Oprema za prvu pomoć mora biti dostupna na postaji spasilačke službe ili u stanicama za prvu pomoć s obučanim osobama, neposredno na plaži ili u nekom plažnom objektu (trgovini i sl.). Planovi za slučaj ekološke katastrofe (izljev nafte, opasni toksični izljevi, ispušt oborinskih voda, orkani, cvjetanje algi itd.) moraju postojati i sadržavati jasnu proceduru. U imperativni kriterij svrstava se da upravljanjem plažom podrazumijeva i uzimanje u obzir različite potrebe korisnika kako bi se spriječile eventualne nesreće ili konflikti. Točnije, plaže trebaju biti podijeljene u zone u onim područjima gdje se odvija više aktivnosti kao što su: plivanje, surfanje, jedriličarenje i sl. Nadalje, korisnici plaže moraju biti zaštićeni sigurnosnim mjerama, a javnost mora imati slobodan pristup plaži s Plavom zastavom. Dakle, ulaz na plažu treba biti besplatan osim na nekim iznimnim plažama gdje se može naplatiti povoljna naknada pristupa. Međutim, važno je da je pristup plaži siguran. Drugim riječima, trebaju biti osigurane stepenice, rukohvati te pješački prijelazi. Korisnici se trebaju osjećati sigurno, a sigurnosne informacije im trebaju biti dostupne. Na plaži treba biti dostupna pitka voda. Ističe se kako najmanje jedna plaža s Plavom zastavom na području općine ili grada mora imati pristup plaži i sanitarne prostorije za osobe s invaliditetom te da im treba osigurati pristup u vodu.

I na marinama je važno ispuniti kriterije koje se odnose na područje sigurnosti i usluge. Stoga je potrebno posjedovanje prikladne i dobro označene opreme za spašavanje. Važno je da marina ima osmišljene planove u slučaju krizne situacije, požara ili druge nesreće. Navodi se kako opće informacije o sigurnosnim mjerama trebaju biti postavljene u marini. Nadalje, struja i voda moraju biti dostupne na brodovima, no instalacije moraju biti odobrene u skladu s državnim propisima. Preporuča se postojanje objekata za osobe s invaliditetom (parkiralište, pristup sanitarnim objektima). Posljednji kriterij naglašava važnost karte koja pokazuje lokaciju različitih objekata i treba se nalaziti u marini.³⁵

4.3. Učinci implementacije Plave zastave za zaštitu okoliša u Hrvatskoj

Pojam implementacije dolazi od latinske riječi *implere*, a znači izvršenje, provedbu ili primjenu.³⁶ U ovom poglavlju naglasit će se važnost primjene programa te njegov utjecaj na

---

³⁵ Kriteriji i smjernice za marine sa Plavom zastavom, 2018., <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 07.05.2019

³⁶ Pojam implementacija, <http://www.enciklopedija.hr/> 14.05.2019.

zaštitu okoliša. Vrijednost nositelja raznih ekoloških aktivnosti, poput programa Plava zastave zna veoma malen postotak ljudi, no vrijednost takvih ekoloških oznaka nemjerljiva je. Ekološke nagrade predstavljaju pokazatelje konkurentnosti među pojedinim destinacijama, turističku potražnju, a ponajprije osiguranje budućnosti očuvanja kvalitete okoliša, odnosno podizanje ekološke svijesti. Plava zastava predstavlja međunarodnu ekološku oznaku te povećava popularnost plaže ili marine kod potencijalnih posjetitelja.

Budući da ukazuje na kvalitetu pojedinog turističkog odredišta, učinak Plave zastave postaje suvremeno priznati i aktualniji. Projektom Plave zastave kao primjerom programa zaštite okoliša žele se smanjiti negativne konotacije izbora potrošača na putovanje u određenu turističku destinaciju. Jadransko more i priobalje jedno je od ekološki najčišćih pa time i turistički najprivlačnijih prostora svijeta.³⁷ U Hrvatskoj postoje privlačne turističke destinacije s visokom razinom kvalitete okoliša, kao što su: raznolikosti prirodnih obilježja, prekrasni krajolici, prirodne hidrološke strukture, čiste vode, svjež zrak i slično. Navedene odlike posjeduje Hrvatska, a time i Plava zastava kod nas. Uvijek ima onih turista koji su spremni platiti više turističku destinaciju koja će ponuditi kvalitetnije upravljanje okolišem kako bi dobili niz prednosti.

Kušen (2001.) ističe kako dodjela Plave zastave plaži ili marini ukazuje na veliki turistički značaj s promidžbenog, edukativnog, destinacijskog i financijskog aspekta. Prema njemu Plava zastava pridonosi distribuciji informacija o plaži ili marini, edukaciji šireg kruga korisnika vezanih uz rad u turizmu, razvoju turističke destinacije te gospodarskim učincima.³⁸

Provedba politike zaštite okoliša u Hrvatskoj određena je mjerama za ostvarivanje ciljeva zaštite okoliša putem Hrvatske turističke zajednice i različitih akcija temeljnih na očuvanju i uređenju okoliša. Mjere zaštite okoliša odnose se na načine zbrinjavanja otpadnih voda i krutoga otpada u turističkim odredištima. Kušen i Hendija (2008) u Izvješće o stanju zaštite okoliša u turizmu u Hrvatskoj ističu sljedeće indikatore:³⁹

- porast broja turista
- izgradnju novih marina u osjetljivom prostoru i „divlje“ kampiranje
- promjenu strukture turista

---

³⁷ M. Bilen: Turizam i okoliš, Zagreb 2011., 124. str

³⁸ E. Kušen: Važnost europske Plave zastave za hrvatski turizam, časopis Turizam 2001., 64. str

³⁹ E. Kušen, Z. Hendija: Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, Zagreb 2008., 140-145 str

- transformaciju sudionika iz masovnog turizma u sudionike „novog“ turizma koji zahtijeva očuvani okoliš
- mobilnost (pokretljivost) turista na prostor cijele turističke destinacije (dolazak na veći broj plaža i smještajnih objekata)
- izgradnja novih marina na najatraktivnijim dijelovima hrvatske obale
- broj plovila u lukama nautičkog turizma se učetverostručio
- kontinuirana gradnja sustava odvodnje i pročišćavanja za zbrinjavanje otpadnih voda
- „betonizacija“ kao oblik devastacije morske obale
- donošenje projekta Plava zastava kao modela koji se pokazao okolišno poželjnim za druge turističke sadržaje

Hrvatski turizam karakterizira usmjerenost prema primorskom dijelu Hrvatske u kojem je ostvareno 95 % noćenja, a u kontinentalnom dijelu Hrvatske ostatak noćenja. To ukazuje na važnost projekta Plave zastave u nas. Porastom broja marina, vezova te plovila u lukama nautičkog turizma, raste i turistička djelatnost. S druge strane, upravo to može onečistiti okoliš ukoliko se s njime ne postupa na pravilan način. Isto tako, trend urbanizacije morske obale prati „betonizacija morske obale“, specifična turistička pojava s naglašenim negativnim vizualnim učincima u prirodi. Navedena pojava označava bespravnu gradnju, tj. betoniranje obalne crte izvan tradicije i pravila. Time se neprimjereno i neplanski obala opterećuje velikim brojem novih gradnji.⁴⁰ Takva mjesta ne mogu posjedovati oznaku Plave zastave jer narušavaju vrijednost plaža i vizualnu degradaciju prostora.

Može se zaključiti kako ekološka oznaka Plave zastave može usmjeravati njene korisnike i pokretače na kvalitetno upravljanje okolišem te podizanje ekološke svijesti. Drugim riječima, gospodarenje Jadranskim morem, otocima i obalom u skladu je s objavljenim težnjama prema održivom razvoju. Postoje brojni načini educiranja i informiranja o pozitivnim učincima Plave zastave.

4.4. Važnost edukacije i informiranja o pozitivnim učincima međunarodne ekološke oznake Plava zastava

Cjelokupno gledano kvaliteta Jadranskog mora proizlazi iz činjenice što je već razvijena visoka razina ekološke svijesti kod domicilnog stanovništva i stanovništva Hrvatske

---

⁴⁰ V. Pravdić: Jadran – more, otoci, obala – što Hrvatska razvojno hoće od tog svojeg dragocjenog dijela?, Zagreb 2004., 25. str

o potrebi i važnosti očuvanja temeljnih vrijednosti našeg mora i zaštite cjelokupnog okoliša u priobalju. Navodi se kako je od posebnog značaja permanentna edukacija o značenju ekološke zaštite okoliša (mora) i to na svim razinama obrazovanja. Dakako da su od posebnog značenja i stavovi političkog rukovodstva zemlje i donošenje čitavog niza zakona.⁴¹

Što se tiče educiranosti ljudi o učincima međunarodne oznake Plave zastave, smatra se da je educiranost stanovništva slaba. Nedovoljan udio novčanih sredstava potrebnih za edukaciju i informiranje ljudi razlog su tome. Iako se međunarodna oznaka Plava zastava primjenjuje već niz godina, kod nas je ona zapravo u tijeku razvoja. Edukacija je uistinu značajna budući da ljudima daje ispravnu predodžbu o vrijednosti i pozitivnim učincima Plave zastave. Isto tako, educiranje je potrebno za razvijanje ekološke svijesti. Suvremeni čovjek često puta zbog nedostataka spoznaja stvara pogrešnu predodžbu o vrijednosti ekološki nagrađene turističke destinacije. Zadatak Plave zastave je informirati potencijalne posjetitelje oko kvalitete okoliša.

Oznaka Plave zastave važna je i za potrošače i lokalnu zajednicu zato što objašnjava iz koje je zemlje, tj. može se reći da pridaje nacionalnu pripadnost samoj zemlji. Također, ona predstavlja pouzdano prepoznavanje proizvoda. Na taj način postiže se veća tržišna vrijednost za određenu turističku lokaciju. Hrvatska posjeduje izrazito velik potencijal i mogućnost za još većim brojem Plavih zastava. Sukladno s time trebalo bi pojačati javno oglašavanje i izvješćivanje te educiranje ljudi o navedenom proizvodu. Sva pitanja o pozitivnim učincima trebala bi ponuditi smislene odgovore kako bi korisnici znali funkcioniranje i ulogu međunarodne oznake Plave zastave.

Oznake trebaju biti jasno i javno prikazane te trebaju predstaviti kvalitetu prirodnih resursa. U suvremenom svijetu konkurentnost između turističkih destinacija prisutna je kada su u pitanju ekološke oznake i očuvanje okoliša. Stoga je neophodno da u što većoj mjeri bude ostvarena primjena različitih strategija promoviranja i informiranja ljudi o tome. Mediji također mogu imati doprinos i ulogu u dijelu promoviranja jer zagovaraju ekološke oznake poput ove.

Primjer utjecaja medija na važnost zaštite hrvatskih plaža bilo je pokretanje kampanje „Persil pomaže hrvatskim plažama“. Isto tako, navedenom kampanjom se željela omogućiti valjana priprema za proces dobivanja certifikata Plave zastave. Naime, glavni cilj bio je prikupljanje sredstava za pomoć hrvatskim plažama u dobivanju Plave zastave kroz

---

⁴¹ M. Bilen: Turizam i okoliš, 2011., 132. str

sponzorski odnos. Spomenuta kampanja bila je aktualna od lipnja do kolovoza 2012. godine u svim trgovačkim centrima diljem Hrvatske. Plaža „Srima“ iz Vodica tada je na temelju natječaja dobila financijsku potporu za opremanje plaže u skladu s kriterijima Plave zastave.⁴²

Smatra se da su takve nagrade izvrstan način za privlačenje posjetitelja te stvaranje pozitivnog ekonomskog utjecaja. Potrebno je uključivanje većega broja stručnjaka koji bi educirali lokalno stanovništvo i turističke djelatnike o značaju i potrebi Plave zastave za buduće generacije koje bi preko nje puno toga mogle ostvariti. Dakle, preko provođenja različitih mjera za edukaciju stanovništva do organiziranja akcija brojnih aktivnosti odgoja i obrazovanja za okoliš, tj. turizam. Udruga Lijepa naša razlikuje tipove aktivnosti koje se mogu podijeliti u pet kategorija, a to su:⁴³

- aktivnosti koje zahtijevaju pasivno sudjelovanje, kao što su: izložbe, filmovi, prezentacije, projekcije, debate i sl.
- aktivnosti koje zahtijevaju aktivno sudjelovanje, a to su: razgledavanje u pratnji vodiča, edukativne igre, inspekcije plaže, različiti projekti i programi
- aktivnosti obučavanja, primjerice: obučavanje učitelja, osoblja marine ili plaže, spasilaca, čistača, konkretni nacionalni programi obučavanja
- publikacije i mediji, uključuje izradu letaka, naljepnica, planova, znakova, knjiga, majci, torbi, plakata...
- informacijski (obrazovni) centar Plave zastave koji provodi aktivnosti i pruža korisne informacije o okolišu i plaži.

Aktivnosti bi se trebale usmjeriti na širok spektar različitih skupina ljudi. Te ciljne skupine mogu biti: posjetioци, vlasnici brodova, lokalno stanovništvo, turistički djelatnici, ribari, predstavnici lokalne industrije (zaposlenici, vlasnici), itd. Tipovi aktivnosti trebali bi odražavati lokalnu situaciju. Na primjer, u glavnim turističkim središtima, javnosti će biti dostupno više od jedne aktivnosti tijekom sezone. Isto tako, trebalo bi se povezivati s postojećim programima i surađivati s drugim organizacijama i ustanovama, sa stručnjacima i fakultetima kako bi savjetovali oko izbora aktivnosti i njihove provedbe.

Realizacija aktivnosti pridonijela bi razvitku i porastu cjelokupnog razvoja hrvatskog turizma budući da je ekološka prihvatljivost postala dodatna kvaliteta proizvoda.

---

⁴² Utjecaj medija na promidžbu programa Plave zastave, <http://www.stara.suvremena.hr/23095.aspx> 20.05.2019.

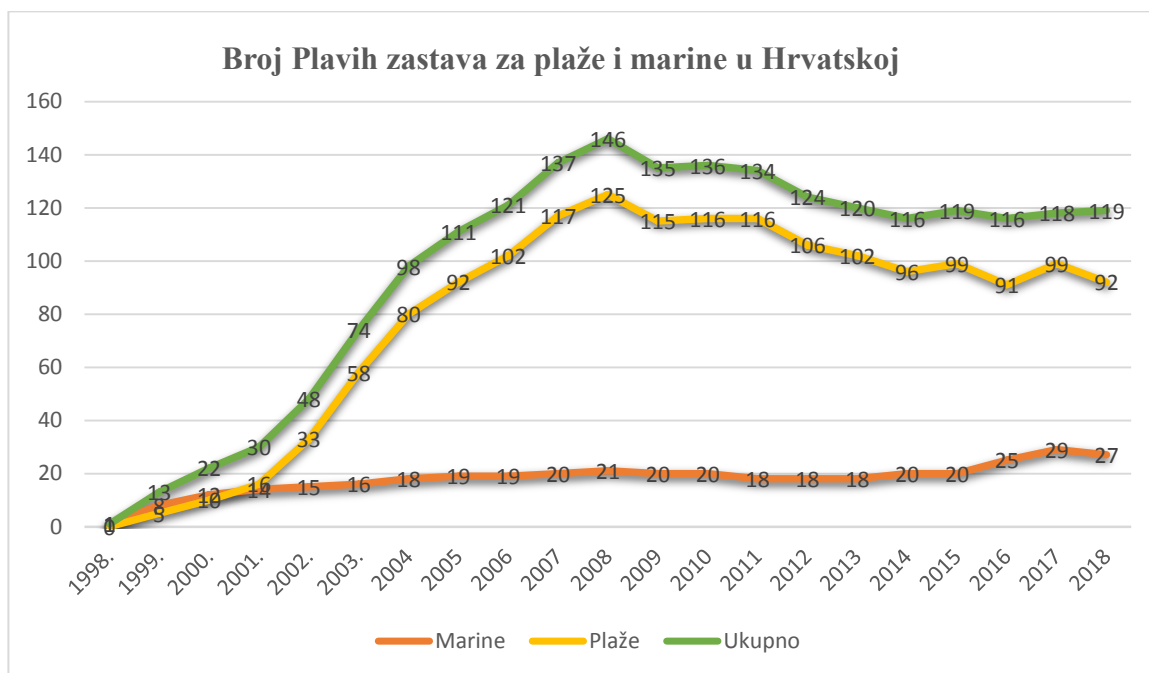
⁴³ Kriteriji i objašnjenja Plave zastave za plaže, 2018, <https://www.lijepa-nasa.hr/plava-zastava/> 14.05.2019.

5. ANALIZA BROJA DODIJELJENIH PLAVIH ZASTAVA ZA PLAŽE I MARINE U REPUBLICI HRVATSKOJ

5.1. Fizički pokazatelji u kretanju broja Plavih zastava za marine i plaže u Hrvatskoj od 1998. do 2018.

U Hrvatskoj program Plave zastave postoji od 1998. godine, od kada je marina Punat nagrađena navedenom oznakom. Prije toga na nijednoj plaži i marini u Hrvatskoj nije postojala Plava zastava. Posebnost naše zemlje je ta što je kod nas prva Plava zastava uručena za marinu, a to je u ostalim zemljama rijetkost. Dakle, u većini europskih zemalja prva Plava zastava bude dodijeljena plažama. U današnjici je broj Plavih zastava znatno povećan. Hrvatska u 2018. godini posjeduje ukupno 119 Plavih zastava. Broj nagrađenih plaža iznosi 92, a broj nagrađenih marina iznosi 27. Grafikon prikazuje podatke o kretanju broja Plavih zastava za marine i plaže od 1998. godine do sada.

Grafikon 1: Podatci o kretanju broja Plavih zastava za plaže i marine u Hrvatskoj od 1998. do 2018. godine

Izvor: Kutle M. (2019), Udruga Lijepa naša

Grafički prikaz sastoji se od tri krivulje i dvije osi. Na x-osi nalaze se sve godine postojanja programa Plava zastava kod nas. Način kretanja Plavih zastava prati se prema navedenim godinama. Na y-osi nalazi se numerička vrijednost o broju Plavih zastava. Crvena krivulja prikazuje podatke o kretanju broja Plavih zastava za marine u Hrvatskoj. Žuta

krivulja pruža informacije o kretanju Plavih zastava za plaže, dok zelena prikazuje kretanje ukupnog broja Plavih zastava.

Od samih početaka postojanja Programa može se uočiti pozitivan porast broja Plavih zastava u Hrvatskoj. Nagli porast, odnosno višestruko povećan broj Plavih zastava kreće se u 2000-tima, a vrhunac dosega ukupnoga broja Plavih zastava prati 2008. godinu. U toj fazi Hrvatska posjeduje maksimalan broj Plavih zastava koji do sada nije nadmašen niti ponovljen. U sljedećim godinama uslijedio je pad ukupnoga broja Plavih zastava. Međutim, u njemu nema većih odstupanja ili naglog smanjenja broja Plavih zastava. Drugim riječima, usporedi li se sadašnje stanje s onim početnim, broj Plavih zastava u Hrvatskoj je i dalje pozitivan i prihvatljiv bez obzira na izgubljen broj Plavih zastava koji smo posjedovali od 2006. godine do 2008. godine. Ukupan broj Plavih zastava zadnjih godina Programa varira, odnosno u 2015. godini uočava se veći broj Plavih zastava pa trend opadanja broja Plavih zastava prestaje, no ne zadugo. Već sljedeće godine (2016.) gubi se neznatan broj Plavih zastava, a zadnjih dviju godina (2017. i 2018. godina) bilježi se veći broj Plavih zastava.

Podatci koji se odnose na kretanje broja Plavih zastava dodijeljenih marinama ukazuju na kontinuitet, stalnost i proporcionalnost u broju Plavih zastava. To opravdava činjenica da u razdoblju od 2004. godine do danas Hrvatska posjeduje otprilike dvadeset Plavih zastava za marine. Nadalje, ne događaju se veća odstupanja, a maksimalan broj Plavih zastava za marine bilježi se 2017. godine. Plažama u Hrvatskoj je dodijeljen veći broj Plavih zastava u odnosu na marine što je karakteristika i ostalih europskih i svjetskih zemalja. Aritmetička sredina, odnosno prosječna vrijednost broja Plavih zastava za plaže kod nas iznosi osamdeset i četiri. Iako u 2018. godini Hrvatska posjeduje nešto više od prosječne vrijednosti Plavih zastava, kretanje broja je u stalnom, ali neznatnom padu.

Budući da je Hrvatska u program Plave zastave uključena relativno kratko, odnosno pojava navedenoga Programa kod nas je relativno nova i mlada, a kriteriji su strogi, postavlja se pitanje koliko je naša zemlja uređena u financijskom i gospodarskom smislu te sposobna odgovoriti na ispunjenje pojedinih uvjeta. Prijašnji gubitak Plavih zastava vjerojatno proizlazi iz materijalnih razloga izazvanih uslijed gospodarske krize i recesije. Budući da postoji financijska naknada za kandidiranje i dobivanje Plave zastave, u recesijsko doba je teško izdvojiti određena financijska sredstva za ispunjenje uvjeta koji se trebaju ostvariti prilikom

dobivanja Plave zastave. Cijene dodjeljivanja Plave zastave u Hrvatskoj kreću se od približno 500 do 3.000 €, ovisno o broju nagrađenih plaža na nekom području.⁴⁴

5.2. Prostorni raspored Plavih zastava za marine i plaže u Hrvatskoj u 2019. godini

Na popisu plaža i marina nagrađenih Plavom zastavom u 2019. godini nalazi se 95 plaža i 27 marina, što znači ukupno 122 Plave zastave u ovoj sezoni. Sljedeća tablica prikazuje prostorni raspored Plavih zastava po županijama, odnosno gradovima te je naveden ukupan broj Plavih zastava na određenom području Republike Hrvatske.

Tablica 3. Prostorni raspored Plavih zastava u Republici Hrvatskoj

Naziv županije	Grad	Broj Plavih zastava
Grad Zagreb	Zagreb	1 plaža
Ukupan broj Plavih zastava za grad Zagreb		1 plaža
Istarska županija	Umag	7 plaža
	Novigrad	3 plaže
	Poreč	21 plaža
	Vrsar	6 plaža
	Rovinj	5 plaža
	Vodnjan	2 plaže
	Rabac	4 plaže
	Pula	4 plaže
Ukupan broj Plavih zastava za Istarsku županiju		52 plaža i 5 marina
Primorsko-goranska županija	Rijeka	3 plaže
	Krk	16 plaža
	Opatija	2 plaže
	Cres	1 plaža
	Novi Vinodolski	1 plaža
Ukupan broj Plavih zastava za Primorsko-goransku		23 plaže i 5 marina

⁴⁴ Plaže: završno izvješće, [https://www.pap-thecoastcentre.org/pdfs/Plaze-Završno izvjesce WEB.pdf](https://www.pap-thecoastcentre.org/pdfs/Plaze-Završno%20izvjesce_WEB.pdf) 29.05.2019.

županiju		
Ličko-senjska županija	Novalja	2 plaže
Ukupan broj Plavih zastava za Ličko-senjsku županiju		2 plaže
Zadarska županija	Nin	1 plaža
	Zadar	2 plaže
	Biograd na Moru	2 plaže
Ukupan broj Plavih zastava za Zadarsku županiju		5 plaža i 3 marine
Šibensko-kninska županija	Vodice	2 plaže
	Pirovac	1 plaža
Ukupan broj Plavih zastava za Šibensko-kninsku županiju		3 plaže i 6 marina
Splitsko-dalmatinska županija	Split	3 plaže
	Bol	1 plaža
	Omiš	1 plaža
Ukupan broj Plavih zastava za Splitsko-dalmatinsku županiju		5 plaža i 5 marina
Dubrovačko-nertvanska županija	Dubrovnik	3 plaže
	Korčula	1 plaža
	Orebić	1 plaža
Ukupan broj Plavih zastava za Dubrovačko-nertvansku županiju		5 plaža i 3 marina

Izvor: Obrada autora prema podacima Udruge Lijepa naša (2019)

Na temelju tabličnog prikaza može se zaključiti kako Plave zastave obuhvaćaju više različitih područja diljem Hrvatske. Drugim riječima, prostorni raspored Plavih zastava je rasprostranjen duž hrvatske obale i unutar hrvatskih otoka, a manjim dijelom unutar kopna. Najveći broj Plavih zastava imaju Istarska županija (56) te Primorsko-goranska (26). Ostale

županije koje posjeduju Plave zastave su: Splitsko-dalmatinska (10), Šibensko-kninska (9), Dubrovačko-neretvanska (8), Zadarska (8), Ličko-senjska (2) i grad Zagreb (1).

Uspjeh određenih turističkih destinacija/regija može biti uvjetovan rasporedom Plavih zastava. Primjer toga svakako je Istarska županija, koja dugi niz godina ima tradiciju ispunjavanja uvjeta za dobivanje Plave zastave. Gotovo 50% svih Plavih zastava za plaže i marine u Hrvatskoj nalaze se u Istarskoj županiji. Jedan od razloga nalazimo u tome što se te plaže i marine nalaze u koncesiji velikih hotelskih kuća kojima je u interesu održavati kvalitetu turističke ponude, a samim time i posjedovati ekološku markicu u vidu Plave zastave. Rezultati Tomasa istraživanja „Ljeto“ (2017.) pokazali su kako određeni elementi turističke ponude zadovoljavaju turiste primorskih krajeva u većoj mjeri, a neki u manjoj. Elementi turističke ponude, kao što su na primjer kvaliteta informacija, uređenost mjesta, ekološka očuvanost, uređenost i čistoća plaža, koji su ujedno važni za ispunjenje misije Plave zastave, predstavljaju elemente na temelju kojih turisti biraju svoje turističke destinacije. Element ekološke očuvanosti u velikoj mjeri može utjecati na odabir turističke destinacije. Osobito se to odnosi na strane goste čija je ekološka osviještenost na visokom nivou te shodno tome očekuju visoku razinu ekološke očuvanosti potencijalne turističke destinacije.

Kvaliteta donosi kontinuirane goste i sigurnost u razvoju. Plavom zastavom se, dakle, može utjecati na razvoj turizma jer se njome povećava turistička ponuda i turisti su zadovoljni pružanim uslugama i sadržajima. Jasno je kako brojni turisti, poglavito oni ekološki osviješteni, oznaku Plave zastave uzimaju kao jedan od kriterija pri odabiru destinacije za ljetovanje. U jednom intervjuu provedenom 2012. godine za gledatelje televizije Jadran tadašnji pročelnik za pomorstvo Splitsko-dalmatinske županije izjavio je kako prema nekim podacima za ona područja gdje postoje Plave zastave povećana je posjeta turista za 20%.

U kontinentalnoj Hrvatskoj Plavu zastavu ističe jedna plaža na zagrebačkom jezeru Jarun kao primjeru slatkovodne vode.

Grad Poreč posjeduje najveći broj Plavih zastava, čak 21 plaža te ga se kod nas može nazvati „Grad Plavih zastava“. Od otoka, otok Krk uvjerljivo vodi s brojem podignutih Plavih zastava u odnosu na bilo koji drugi hrvatski otok. Hrvatska mjesta koja posjeduju velik broj Plavih zastava primjeri su ekološke ravnoteže i održivog razvoja. Nadalje, postavlja se pitanje u kojem položaju se nalazi Hrvatska naspram odabranih konkurentnih zemalja i dodijeljenih Plavih zastava kod njih.

5.3. Usporedba Hrvatske s odabranim konkurentnim zemljama

U ovom potpoglavlju donijet će se usporedba ukupnog broja Plavih zastava između Hrvatske i pojedinih europskih zemalja u 2018. godini s obzirom na dužinu obale svake zemlje. Hrvatska će se usporediti s Turskom, Grčkom, Italijom i Crnom Gorom. Turska, Grčka i Italija predstavljaju europske zemlje koje se nalaze na vrhu ljestvice s najvećim brojem Plavih zastava u svijetu (među prvih pet). Crna Gora je s aktivnostima Plave zastave započela 2002. godine, a 2003. godine šest plaža nagrađene su oznakom Plave zastave.

U sljedećoj tablici donosi se prikaz dodijeljenih Plavih zastava u spomenutim europskim zemljama u 2018. godini.

Tablica 4. Odnos između ukupne dužine obale i dodijeljenih Plavih zastava za određene mediteranske zemlje

	Broj Plavih zastava u 2018.	Ukupna dužina obale	Kilometri po Plavoj zastavi
Turska	436	7 200 km	17
Grčka	395	12 000 km	30
Italija	342	7 600 km	22
Crna Gora	30	2 400 km	80
Hrvatska	119	5 800 km	48

Izvor tablice: https://wedindia2018.in/presentations/Blue_Flag_Beaches.pdf (21.05.2019.)

Na temelju tablice može se uvidjeti zastupljenost plavih zastava s obzirom na kilometar obale. Grčka ima najveću dužinu obale, a broj Plavih zastava koji posjeduje sličan je ukupnom broju Plavih zastava u Italiji koja ima duplo manju obalu od Grčke te je na svakih 30 km prisutna jedna Plava zastava, dok je to u Italiji na svakih 22 kilometra. U Hrvatskoj na svakih 48 kilometara nailazimo na jednu Plavu zastavu. Znatno bolji rezultat od Grčke i Italije ima Turska i dužina njene obale je približna dužini Italije iz čega proizlazi uvjerenje da Turska ima najzastupljeniji broj Plavih zastava po km plaže. Čak na svakih 16 km otpada jedna Plava zastava. Hrvatska svojom dužinom obale pruža velik potencijal i mogla bi ići ukorak s ovim turistički moćnim mediteranskim zemljama. Usporedi li se dužina obale Crne Gore s našom obalom, koja je skoro tri puta manja od dužine naše obale i broj Plavih zastava koji je četiri puta manji od ukupnog broja Plavih zastava kod nas, govori se o mogućoj razmjernosti, tj. o djelomično sličnom odnosu između ostvarenih rezultata u Programu između

ovih dviju zemalja.⁴⁵ Na svakih 48,7 kilometara obale nalazi se po jedna Plava zastava u Republici Hrvatskoj. Naime, i Crna Gora i Hrvatska su nove zemlje u Programu te postoji još prostora za njihov napredak. Međutim, ukupan broj Plavih zastava u Hrvatskoj je povećan u usporedbi s Crnom Gorom u kojoj se na svakih 80 kilometara obale nalazi tek jedna Plava zastava. . Iz svega navedenoga može se reći da plasman Hrvatske u globalnoj perspektivi nije zavidan, ali je prihvatljiv. U usporedbi sa zemljama europskog Sredozemlja kao što su ovdje navedene - Grčka i Italija, koje već imaju mnogo takvih plaža i marina, jer je u tim zemljama sustav njihova vrednovanja već tradicionalan, za Hrvatsku je to relativno mladi projekt. Postavlja se pitanje kakav će trend rasta broja Plavih zastava u budućnosti biti u navedenim zemljama, a kakav kod nas s obzirom na našu dužinu obale, ljepotu krajolika, ekološku očuvanost i sveukupan potencijal.

---

⁴⁵ Europska Plava zastava, http://www.iztg.hr/userfiles/pdf/akcenti/t2004_02_plava_zastava.pdf 21.08.2019.

6. PLAVA ZASTAVA NA PRIMJERU GRADA POREČA

Turizam je najvažnija djelatnost u gradu Poreču. Tome u prilog govori i činjenica da grad Poreč zajedno sa okolicom nosi čak 10% hrvatskog turizma. Također, statistički podatci kroz protekle godine pokazuju trend rasta smještajnih kapaciteta kao i povećanje broja gostiju.

Tablica 5. Struktura smještajnih kapaciteta po vrstama objekata u gradu Poreču za 2017. i 2018. godinu

Vrsta smještaja/godina	Sobe		Postelje		Udio u %	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Hoteli	5446	5452	11968	11871	42	41
Odmarališta	4378	4642	12880	13642	45	47
Kampovi	1215	1215	3645	3645	13	12
Ukupno	11039	11308	28493	29158	100	100

Izvor: Državni zavod za statistiku (11. kol.-19)

Tablica 5. prikazuje strukturu smještajnih kapaciteta u gradu Poreču prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2017. i 2018. godinu. Najzastupljeniju vrstu smještaja predstavljaju odmarališta sa udjelom od 45% za 2017. godinu, odnosno 47% za 2018. godinu. Potom slijedi hotelski smještaj zastupljen u 42% slučajeva za 2017. godinu, te 41% slučajeva za 2018. godinu, dok na smještaj u kampovima otpada tek 13 % u 2017. godini i 12% u 2018. godini. Vezano uz brojčane vrijednosti smještajnih kapaciteta razvidno je njihovo povećanje od 2% u 2018. godini.

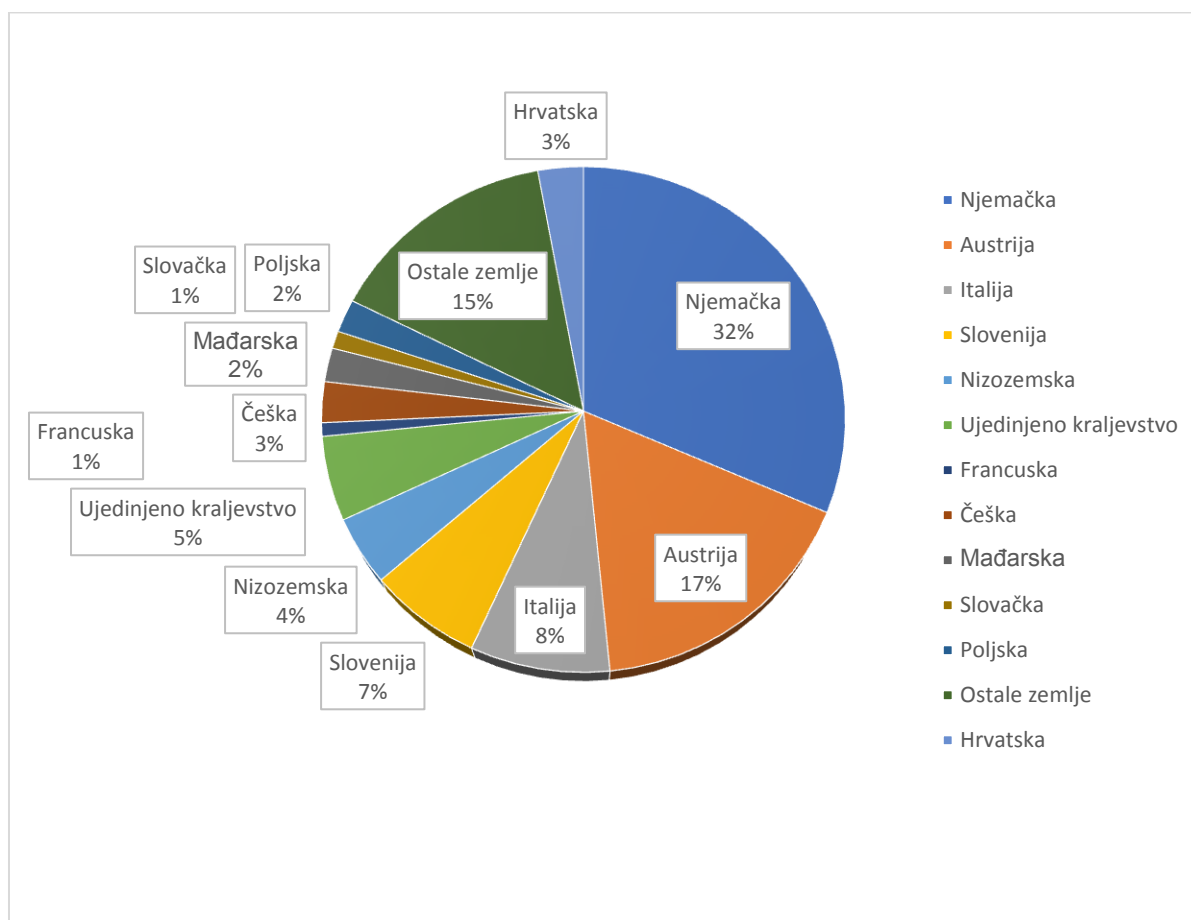
Tablica 6. Ukupan broj dolazaka i noćenja u gradu Poreču za 2017. i 2018. godinu

Gosti	Dolasci		Noćenja	
	2017.	2018.	2017.	2018.
Domaći	34143	40337	91281	107925
Strani	516513	510812	3 060719	3 022862
Ukupno	550656	551149	3 152000	3 130607

Izvor: Državni zavod za statistiku (11. kol.-19.)

Tablica 6. prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazuje ukupan broj dolazaka i noćenja u gradu Poreču za 2017. i 2018. godinu. Analizom tablice može se utvrditi kako strani gosti u odnosu na domaće goste ostvaruju 94% dolazaka u 2017. godini, odnosno 93% dolazaka u 2018. godini. Vezano uz statističke pokazatelje broja ostvarenih noćenja uočava se još izraženija dominacija stranih gostiju u odnosu na domaće goste, točnije strani gosti čine 97% noćenja u 2017. i 2018. godini, a tek u 3% slučajeva noćenje ostvaruju domaći gosti.

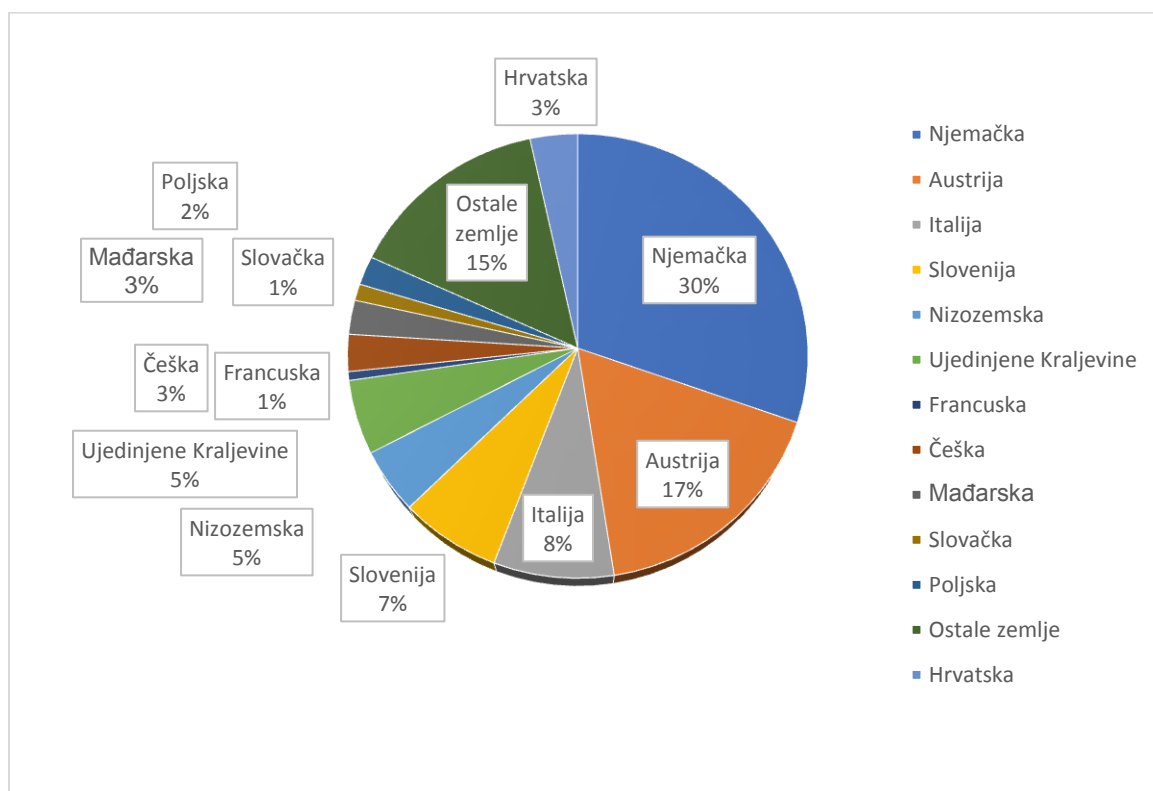
Grafikon 2. Struktura gostiju za grad Poreč u 2017. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku (11. kol.-19)

Grafikon 2. prema podacima Državnog zavoda za statistiku prikazuje strukturu gostiju u gradu Poreču za 2017. godinu. Prema statističkim pokazateljima gosti iz Njemačke ostvaruju najveći broj noćenja, točnije čak 32%. Potom slijede gosti iz Austrije sa 17% ostvarenih noćenja, dok gosti iz Italije ostvaruju noćenja u 8% slučajeva. Na goste iz Slovenije otpada 7 % noćenja, a gosti iz svih drugih zemalja, uključujući i domaće ostvaruju noćenja u 36% slučajeva.

Grafikon 3. Struktura gostiju za grad Poreč u 2018. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku (11. kol. - 19.)

Grafikon 3. prikazuje strukturu gostiju u gradu Poreču za 2018. godinu prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Analizom grafikona, od ukupnog broja ostvarenih noćenja, u 30% slučajeva gosti dolaze iz Njemačke, slijede ih gosti iz Austrije sa 17% ostvarenih noćenja, gosti iz Italije i Slovenije dolaze u 8%, odnosno 7% slučajeva, dok svi ostali gostu, uključujući i domaće dolaze u 38% slučajeva.

S obzirom na opisane grafikone možemo se zapitati postoji li poveznica između strukture gostiju i ekološke osviještenosti. Vidljivo je kako gosti iz Njemačke i Austrije čine gotovo 50% turista u gradu Poreču. Poznato je kako su to narodi koji osobito vode brigu o ekološkoj osviještenosti i čistoći te prema tome i biraju svoje turističke destinacije. Grad Poreč ima tradiciju održavanja visokog stupnja ekološke osviještenosti, te očuvanja zdravog i čistog prostora. Dokaz tome je odgovorno ponašanje javne gradske uprave Poreča kao i upravitelja hotelskih kuća prema okolišu, čemu svjedoči veliki broj Plavih zastava. Nije stoga čudno što grad Poreč bilježi gotovo polovicu gostiju iz navedenih zemalja.

U Poreču je razvijen kupališni turizam, a najveću prirodnu turističku atrakciju predstavljaju plaže, odnosno temeljni turistički proizvod su sunce i more. Plave zastave krase

porečke plaže već duži niz godina kao potvrda kvalitete mora, visoke razine uređenja plaža, prisutnosti spasilačke službe te drugih sadržaja ključnih za dobivanje ovog prestižnog priznanja. Prva Plava zastava u Poreču podignuta je 1999. godine na plaži Plava Laguna. Od ukupnog broja podignutih Plavih zastava u Hrvatskoj, 40 % plaža je pod koncesijom turističkih kompanija iz Poreča. Najveći porast Plavih zastava u Poreču bilježi se 2004. godine kada je ukupno 17 plaža nagrađeno oznakom Plave zastave. Navedenih 17 plaža iz godine u godinu nagrađivane su oznakom Plave zastave, a do 2019. godine pridružilo im se još 4 plaže. To ukazuje na kontinuiranost u sudjelovanju i ispunjenju svih potrebnih kriterija Plave zastave, kao i tradiciju očuvanja te prestižne nagrade. Prema Regionalnom programu upravljanja plažama Istarske županije iz 2018 g. grad Poreč raspolaže s ukupno 22 plaže s ukupnom površinom od 321 384 m². Prema istom tom programu prosječna raspoloživa površina po kupaču na porečkim plažama iznosi 5,89 m² što se jasno vidi i iz prikaza u tablici 7. Tablica daje uvid u ukupan broj korisnika plažnog prostora tijekom ljetnih mjeseci u Poreču.

Tablica 7. Broj korisnika plažnog prostora u vršnom opterećenju u 2018. godini

Grad	Kategorija	Osobe	Faktor istodobnosti	Kupači	Kupači ukupno	Plaže ukupno m ²	m ² po kupaču
Poreč	Stanovništvo	16 696	0,3	11 687	54 551	321 384	5,89 m ²
	Turisti	42 864	0,7	42 864		m ²	

Izvor: Regionalni program uređenja plaža Istarske županije (27. srp.-19.)

U razdoblju vršnog opterećenja, odnosno u srpnju i kolovozu na ukupnom plažnom prostoru Poreča gravitira preko 50 000 istodobnih korisnika. Plaže uz turiste tijekom ljetnih mjeseci koriste lokalni stanovnici, vlasnici kuća/stanova za odmor, prijatelji i rođaci.

Vizija razvoja plaža Istarske županije do 2020. godine glasi da će plaže privlačiti svojom opremljenošću i dostupnošću različitih uslužnih sadržaja, sve u skladu s prigodno izvršenom tematizacijom plaža. Grad Poreč od 2014. godine u uređenje gradskih plaža uložio je gotovo 20 milijuna kuna kako bi ih učinio pristupačnijim turistima i lokalnim stanovnicima. Dosad je uređeno sedam gradskih plaža, a uređenje gradske plaže Špadići – Materada započeto je tijekom ove godine. Plaže su opremljene novim tuševima, ogradama, kantama za razvrstavanje otpada, pametnim klupama i suncobranima. Izrađeni su dodatni pristupi plažama za osobe s invaliditetom. U ovom periodu uočava se ostvarenje misije razvoja plaža

budući da je standard opremljenosti porečkih plaža podignut⁴⁶ što svakako treba pripisati i postizanju standarda vrijednih za dodjelu Plave zastave.

Sa svojim brojem Plavih zastava grad Poreč je doista perjanica u turizmu Republike Hrvatske. Grad Poreč ističe se s 21 Plavom zastavom za plaže i 1 Plavom zastavom za marine što je dokaz kvalitetne suradnje javnog i privatnog sektora i predanosti održivom razvoju. U nastavku rada donosi se popis plaža i marina u Poreču koje su nagrađene međunarodnom oznakom Plave zastave za 2019. godinu. To su redom slijedeće plaže: plaža Hotela Molindrio; plaža hotela Parentium, plaža Hotela Galijot; TN Amarin; Hotel Laguna Materada; Auto kamp „Ulika“; Hotel PC-a „Lotosi“; Hotel „Delfin“; Hotelsko naselje Bellevue ; Auto kamp „Zelena laguna“; Auto kamp „Bijela uvala“; Gradsko kupalište Poreč; Donji Špadići; „Donji Špadići – Materada“; Crnika; Brulo; Valeta – A/C Lanterna; Galeb – A/C Solaris; „Borik“; Val Marea Sandy; „Oliva“; Marina „Parentium“.

Navedene plaže i marina su u koncesiji velikih hotelskih kuća poput Plave lagune i Valamar Riviere, dok su čak tri plaže u vlasništvu grada Poreča.

Tablica 8. Značajke plažnog prostora uređenih plaža turističkog kompleksa s oznakom Plave zastave u gradu Poreč

Plaža	Zelena laguna - Parentium	Plaža laguna Molindrio	Plaža Zelena laguna - Delfin	Ukupna površina plaža
Uređena plaža turističkog kompleksa	-	-	Uređena plaža turističkog kompleksa	139 874 m ²
DA	DA	DA	DA	
13500	8948	22500		
Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	
Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža	
DA	NE	NE	NE	

⁴⁶ <https://istarski.hr/node/54711-evo-koliko-je-plaza-uredeno-u-porecu-uskoro-novi-radovi> 28.07.2019.

Naziv plaže s Plavom zastavom	AC Ulika	Plava Laguna – Bellevue	Plava laguna Galiot	Plaža Brulo	Plaža hotela Materada	Plaža otok Sv. Nikola	Plaža Zelena laguna - Lotosi
Vrsta plaže	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa	Uređena - plaža turističkog kompleksa
Koncesija DA-NE	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Površina u m ²	25867	3600	9000	8500	6600	28750	12600
Opremljenost	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu
Tema	Resort plaža (mudistička)	Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža	Resort plaža
Pristup osobama s invaliditetom	DA	NE	DA	DA	DA	DA	DA

Izvor: Obrada autora prema Regionalnom programu uređenja plaža Istarske županije (13.kol.2019.)

Tablica 8. prikazuje značajke plažnog prostora uređenih plaža turističkog kompleksa s oznakom Plave zastave u gradu Poreču prema Regionalnom programu uređenja plaža Istarske županije. U tablici je navedeno 10 plaža ukupne površine 139 874 m². Svih 10 plaža nalazi se u koncesiji velikih hotelskih kuća, a po temi pripadaju resort plažama. Od navedenih 10 plaža pristup osobama s invaliditetom ne posjeduju 3 plaže.

Tablica 9. Značajke plažnog prostora ostalih vrsta plaža s oznakom Plave zastave u gradu Poreču

Naziv plaže s Plavom zastavom	Vrsta plaže	Koncesija DA-NE	Površina u m ²	Opremljenost	Tema	Pristup osobama s invaliditetom
Gradsko kupalište Poreč	Uređena urbana plaža	NE	10600	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Promenadna/zabavni sadržaji za mlade / sportsko rekreacijski sadržaji /	DA
Gradska plaža Materada	Uređena mjesna plaža	NE	6400	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima	Obitelji s djecom	DA
Plaža Špadići	Uređena urbana plaža	DA	4500	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Urbana promenadna plaža	NE
Plaža Materada	Uređena mjesna plaža	NE	5550	Dostupnost (asfaltirana cesta), parking, sanitarni objekti, odlaganje otpada, pristup kućnim ljubimcima, objekti uslužne ponude i sadržaji za rekreaciju/zabavu	Obitelji s djecom	DA
Ukupna površina plaža	27050 m ²					

Izvor: Obrada autora prema Regionalnom programu uređenja plaža Istarske županije (13. kol.2019.)

Tablica 9. prikazuje značajke plažnog prostora ostalih vrsta plaža s oznakom Plave zastave u gradu Poreču. Regionalni program uređenja plaža Istarske županije ističe 4 uređene plaže ukupne površine 27 050 m², od kojih su po vrsti dvije mjesne, a dvije urbane. Jedna plaža nalazi se u koncesiji i nema pristup za osobe s invaliditetom, dok su tri plaže u vlasništvu grada Poreča.

Grad Poreč je rijetki primjer grada koji ima vlasništvo, odnosno upravlja plažama s Plavom zastavom jer najčešće su plaže pod koncesijom. Čak tri plaže u Poreču su pod vodstvom lokalne samouprave. Lokalna samouprava doprinosi stvaranju visoke razine sigurnosti na kupalištima, koordinira rad spasilačkih službi te provodi razne programe za djecu, učenike osnovnih i srednjih škola. Udruga Lijepa naša ističe kako se porečki koncesionari uistinu trude ispuniti kriterije Plave zastave, spremni su na suradnju i imaju jako dobar pristup prema gostima, tako da su definitivno uspješni i nude kvalitetnu uslugu. Plava Laguna u 2019. godini posjeduje Plavu zastavu na 10 plaža u Poreču te jednoj marini u Poreču što je velik udio plaža od ukupnog broja plaža. Prve plaže koje su ih dobile su plaže hotela Parentium i Galijot. 2000.-tih se bilježi najveći porast Plavih zastava, a u zadnjih 3 godine Plava Laguna uspjela je dobiti još 3 plaže. Djelatnici kompanije Plava Laguna objašnjavaju kako su njihova iskustva za sudjelovanje u programu Plave zastave uvijek samo pozitivna. Posebno ističu timski rad koji je u ovakvim projektima nužan i doista je to uvijek jedno korisno i lijepo iskustvo. Kako bi projekt bio uspješan, više timova unutar Plave lagune surađuju i pridonose ostvarenju zajedničkog cilja. Isto tako, svake se godine u Poreču održava svečano podizanje Plave zastave u suradnji s Turističkom zajednicom grada Poreča, Gradom i mnogim drugima značajnim dionicima grada Poreča. Projekt Plava zastava na taj način spaja mnogo ljudi, disciplina i zanimanja.

Nadalje, ističu kako motivacije i razloga za provođenje Programa doista ne nedostaje. Plava laguna teži uspostavljanju najviših standarda i konstantnim poboljšanjima usluga. Čistoća, očuvanje i briga o okolišu, od zelenih površina pa do morske obale i plaža temelj su proizvoda kojeg isporučuju svojim gostima stoga je program Plava zastava nezaobilazan.

Danas grad Poreč može dati nemjerljiv doprinos ukupnoj brizi o okolišu, posebno moru. U planu za iduću godinu je novi sustav pročišćavanja otpadnih voda, s ciljem daljnjeg zadovoljenja kriterija Plave zastave, podizanja kvalitete usluge na plažama grada Poreča te stvaranje prepoznatljivog imidža grada Poreča što pokazuje da se u Poreču i u sadašnjosti i u skorijoj budućnosti želi očuvati plaže za sadašnje ali i buduće generacije, bez umanjivanja koristi i doživljaja. Lokalno stanovništvo ponosno je na čiste plaže i more. Tu su ljetni

kampovi, sportski klubovi i edukativne aktivnosti o zaštiti okoliša. Ističe se kako poanta priče nije u samoj Plavoj zastavi, već je svrha najviši standard i kvaliteta te ih to drži vjernima Plavoj zastavi dugi niz godina. Zadovoljni su brojem Plavih zastava i činjenica da se u Poreču nalazi jedna četvrtina ukupnog broja Plavih zastava u Hrvatskoj govori o puno toga. Kao grad plaža s Plavim zastavama veže ih jedno potkovano iskustvo i tradicija sudjelovanja u Programu.

Plava zastava znači izvrsnost, i to izvrsnost u kakvoći mora, izvrsnost u zaštiti okoliša i izvrsnost u prepoznatljivosti turizma. Grad Poreč upravo teži prepoznatljivosti, želi biti brandiran i da njegova kvaliteta i izvrsnost budu osnovni motiv dolaska gostiju na interes svih građana Poreča i onih koji su na direktan ili indirektan način povezani s turizmom. Turistička zajednica grada Poreča ističe da je Plava zastava garancija kvalitete i kako ukupan broj Plavih zastava u Poreču ima svoju težinu i vrijednost. Nikada nije bilo negativnih iskustva gostiju vezano uz Plavu zastavu. Turistička zajednica Plavu zastavu ne koristi u promotivne ni marketinške aktivnosti jer smatraju da je Plava zastava sama po sebi vrsta marketinga i garancija kvalitete. Smatraju da se grad Poreč u projekt Plava zastava nije uključio samo iz marketinških razloga, nego zbog toga da nešto učini i za prirodu, za okoliš. Drugim riječima, motiv za provođenjem Plave zastave nalazi se u dizanju kvalitete uređenosti i kvaliteti korištenja okolišem gdje dolazi do povezivanja određenih standarda.

7. ZAKLJUČAK

Ljepota i očuvanost krajolika i mora te razvedena obala elementi su ponude u kojima je Hrvatska u prednosti u odnosu na konkurente. Čovjek u Hrvatskoj najviše vremena provede na plaži budući da nekakvih drugih razvijenih oblika nema, dok je tzv. kupališni i sunčališni turizam najprisutniji kod nas. Nažalost, upravljanje i korištenje velikog broja naših plaža nije sustavno isplanirano te postoji puno prostora za unapređenje tog turističkog resursa.

Postoje brojne inicijative kojima je cilj podizanje ekološke svijesti i rastuće odgovornosti za upravljanje resursnim potencijalom zemlje. Primjer jedne takve je međunarodni ekološki program Plava zastava čiji je prvenstveni cilj održivo upravljanje i gospodarenje morem i obalnim pojasom. Danas je Plava zastava u svijetu vrlo cijenjena turistička oznaka koju brojni turisti koriste kao kriterij pri izboru turističkog odredišta. Plava zastava doprinosi prepoznatljivosti o očuvanosti okoliša i ekološkoj osviještenosti.

Korisnici plaža i marina s oznakom Plave zastave prvenstveno osjećaju sigurno i ugodno iz niza razloga. Znaju u kakvoj se vodi kupaju, znaju da spasilačka služba može pružiti prvu pomoć u slučaju neke nezgode, upućeni su u informacije o ekologiji o neposrednoj blizini i cijeloj regiji, odnosno županiji te znaju kakva je opremljenost marina. Plava zastava potvrđuje svoju pravu vrijednost jer je ona snažno sredstvo promicanja ekoloških standarda i kvalitete življenja što je većini turista glavni orijentir pri odabiru destinacije. Prepoznatost Plave zastave možemo slikovito usporediti sa prometnim znakovima – svugdje u svijetu su prepoznati. Kada gost vidi Plavu zastavu zna da se nalazi na mjestu najviših standarda po pitanju plaža i marina.

Udruga „Lijepa naša“ predstavlja organizaciju odgovornu za ostvarivanje programa Plava zastava u Republici Hrvatskoj koja prvenstveno brine o turističkoj ponudi svih korisnika plaža i marina. Kod nas je program zaživio 1998. godine kada je u marini Punat zavijorila prva Plava zastava. 2018. godine Republika Hrvatska posjeduje 119 Plavih zastava raspoređenih po različitim područjima – duž Istre, Kvarnera, Dalmacije, a ponešto i u kontinentalnom predjelu hrvatskog teritorija. Dakle, Plave zastave mogu se pronaći na brojnim plažama, uvalama, marinama i otocima diljem Lijepe naše. O važnosti i popularnosti Programa navodi podatak o ukupnom broju Plavih zastava u Republici Hrvatskoj danas.

Analizom podataka ustanovilo se kako je broj Plavih zastava za marine tijekom godina postojanja Programa u Hrvatskoj stabilniji i bez drastičnih oscilacija u odnosu na količinu Plavih zastava za plaže. U jednom razdoblju broj Plavih zastava za plaže doživio je nagli

porast, a potom je uslijedila blaga stagnacija i mirovanje. Moglo bi se reći da je bila prisutna veća varijacija u broju Plavih zastava za plaže, nego za marine. S obzirom da je izgled plaže jedan od glavnih čimbenika na temelju kojih turisti odabiru svoje destinacije, koncesionari su prepoznali potražnju turista za čistom i uređenom plažom. Svjedoci smo sve češće privatizacije plaža pri čemu je koncesionarima u interesu imati plažu uređenu po ekološkim standardima i kriterijima Plave zastave.

U Hrvatskoj se grad Poreč ističe brojem Plavih zastava. Čak $\frac{1}{4}$ od ukupnog broja Plavih zastava u Hrvatskoj nalazi se u Poreču. Upravljanjem takvim plažama rezultat je kvalitetne i dvosmjerne suradnje između javnog i privatnog sektora te predanosti održivom razvoju. Grad Poreč može i mora poslužiti kao pozitivan primjer očuvanja okoliša, čistoće mora i drugih visokih standarda kvalitete svim ostalim gradovima u Republici Hrvatskoj, osobito onih kod kojih je turizam kao gospodarska grana u velikoj mjeri zastupljena.

Prilikom oglašavanja turističke ponude oznaka Plave zastave u opisu pojedine turističke destinacije pojavljuje se na različitim internetskim stranicama poput booking-a. Gostima je važno da se osjećaju sigurno i ugodno na svojoj turističkoj destinaciji pa se prema tome i orijentiraju. Oni prepoznaju Plavu zastavu kao prednost i garanciju kvalitete te su svjesni da Plava zastava značajno pridonosi ekološkoj osviještenosti korisnika.

Smatramo kako se pojedini dijelovi priobalne Hrvatske moraju još odlučnije i adekvatnije angažirati u zaštiti okoliša te gospodarenjem mora i obalnog pojasa u skladu s konceptom održivog razvoja, te dobrim strateškim upravljanjem. U što većoj mjeri treba se usmjeriti na ekološku edukaciju posjetitelja, ali i lokalnog stanovništva. Ključno je prije svega educirati građane o važnosti Plave zastave, definirati ciljeve te ojačati odgovornosti lokalnih subjekata. Budući da civilno društvo slabo skreće pažnju na niz pitanja održivog razvoja, nužno je povećati medijsku promidžbu te u većoj mjeri razglašavati ekološke programe u cjelokupnom smislu.

Budući da je Hrvatska i dalje zemlja sačuvanog okoliša mora, odnosno posjeduje visok stupanj čistoga mora, može se reći da je Hrvatska zemlja potencijala. Važno je sačuvati ono što imamo, odnosno na kvalitetan način očuvati prirodno bogatstvo te racionalno uložiti u najjači gospodarski sektor Hrvatske - u turizam. Kroz program Plave zastave Republika Hrvatska bi mogla još više napredovati u poslovanju i potražnji turističkih destinacija u budućnosti.

LITERATURA

1. Bilen, M., (2011.) Turizam i okoliš, Mikrorad, Zagreb
2. Boranić – Živoder i suradnici (2018.) Regionalni program upravljanja i uređenja morskim plažama u Istarskoj županiji, Institut za turizam, Zagreb
3. Capar, R., (2000.) Trebaju li nam propisi o plažama, Pomorski zbornik, Pomorski fakultet u Rijeci, Vol. 38, 183-190
4. Družić, I., (2003) Hrvatski gospodarski razvoj, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
5. Hendija, Z., (2001.) Europska Plava zastava, Turizam, Vol. 49, broj 1, 211-213
6. Kušen, E., (2001.) Važnost europske Plave zastave za hrvatski turizam, Turizam, Vol. 49, broj 4, 63-65
7. Kušen, E., Hendija Z., (2008.) Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2005-2008., Agencija za zaštitu okoliša Zagreb, Zagreb
8. Kutle, A., (2012.) Bilten međunarodnog ekološko-odgojno-obrazovnog programa, Vol. 3, Plava zastava za plaže i marine u Republici Hrvatskoj
9. Kriteriji i smjernice za marine sa Plavom zastavom, (2018.) <https://www lijepa-nasa.hr/plava-zastava/>
10. Kriteriji i objašnjenja za plaže sa Plavom zastavom, (2018.) <https://www lijepa-nasa.hr/plava-zastava/>
11. Pravdić, V., (2004.) Jadran – more, otoci, obala – što Hrvatska razvojno hoće od tog svojeg dragocjenog dijela?, Forumi o održivom razvoju – interkulturni dijalog aktera o održivim razvojnim usmjerenjima u zaštiti okoliša u Hrvatskoj i regiji, Zbornik radova i izbor iz diskusije, Ur. Dvornik, S., Horvat, V., Zagreb, Fondacija Heinrich Boell Stiftung, str. 23-29.
12. Smolčić Jurdana, D., (2003.) Tržišna uvjetovanost menadžmenta okoliša u turizmu, Turizam, Vol. 2, 153-162
13. TOMAS Ljeto 2017., (2018.) Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb

Internetske stranice i izvori:

Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (9. svibnja 2019.)

Kriteriji Plave zastave, <http://www.pomorskodobro.com/plava-zastava.html> (30. travnja 2019.)

Leksikografski zavod M. Krlež, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=66939> (14. svibnja 2019.)

Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, <https://www.lijepa-nasa.hr/o-nama/> (27.travnja.2019)

Međunarodna Plava zastava za plaže i marine, www.blueflag.org (27. travnja. 2019)

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, <https://mzoe.gov.hr/> (5. lipnja 2019.)

Povijest programa Plava zastava u Republici Hrvatskoj, http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Medunarodne_eko-skole2010.doc (24. travnja 2019.)

Utjecaj medija na promidžbu programa Plave zastave, <http://www.stara.suvremena.hr/23095.aspx> (20. svibanja 2019.)

Projektni dan Plave zastave, <https://www.rijeka.hr/projektni-dan-plave-zastave-na-plazama-ploce-kostanj/> (18. lipnja 2019.)

Institut za turizam, https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenti/3_Mjerenje%20i%20pracenje%20odrzivosti%20razvoja%20turizma%20u%20Hrvatskoj.pdf (18. lip. 19.)

https://mint.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//130205_Strategija-turizma-do2020.pdf, (24. lip. 2019)

Ministarstvo turizma, <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97> (18. lip. 19.)

<https://istarski.hr/node/54711-evo-koliko-je-plaza-uredeno-u-porecu-uskoro-novi-radovi> (28. srp.-19)

POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA

Tablice:

Tablica 1. Glavni kriteriji za plaže i marine s Plavom zastavom.....	16
Tablica 2. Granične vrijednosti kvalitete vode Plave zastave.....	22
Tablica 3. Prostorni raspored Plavih zastava u Republici Hrvatskoj.....	32
Tablica 4. Odnos između ukupne dužine obale i dodijeljenih Plavih zastava za određene mediteranske zemlje.....	35
Tablica 5. Struktura smještajnih kapaciteta po vrstama objekata u gradu Poreču za 2017. i 2018. godinu.....	36
Tablica 6. Ukupan broj dolazaka i noćenja u gradu Poreču za 2017. i 2018. godinu.....	36
Tablica 7. Broj korisnika plažnog prostora u vršnom opterećenju.....	39
Tablica 8. Značajke plažnog prostora uređenih plaža turističkog kompleksa s oznakom Plave zastave u gradu Poreč.....	40
Tablica 9. Značajke plažnog prostora ostalih vrsta plaža s oznakom Plave zastave u gradu Poreču.....	42

Grafikoni:

Grafikon 1: Podatci o kretanju broja Plavih zastava za plaže i marine u Hrvatskoj od 1998. do 2018. godine.....	30
Grafikon 2. Struktura gostiju za grad Poreč u 2017. godini.....	37
Grafikon 3. Struktura gostiju za grad Poreč u 2018. godini.....	38

Slike:

Slika 1: Simbol Plave zastave.....	9
Slika 2: Informativna ploča na primjeru plaže Ičići u Opatiji.....	17
Slika 3: Projektni dan Plave zastave na plaži Kostanj.....	18
Slika 4: Projektni dan Plave zastave na plaži Ploče.....	19

Slika 5: Prikaz informacija o kvaliteti vode na plažama s Plavom zastavom.....20

Slika 6: Karta s piktogramima za vrste usluga koje pružaju plaže s Plavom zastavom.....21